

GİRİŞ

Uluslararası medya, ABD askeri gücünün son yıllarda Irak ve Afganistan'da daha sonra Suriye'deki harekâtına odaklanmış durumda -hatta ABD'nin Güney Asya'da Çin'e yönelik yeni askeri güç projeksiyonunu takip ediyoruz, ama Afrika'da özellikle Sahra Altı bölgedeki gelişmeler ustaca gözlerden kaçırılmaktadır. Soğuk Savaş döneminde ABD'nin Afrika'daki askeri faaliyetleri Komünizm tehdidine karşı vekilli iç savaşlar ile öne çıkmıştı. Batılılar tarafından sosyo-politik dinamikler göz önünde bulundurulmadan, cetvel ile çizilen haritalar, Afrika'nın bugüne dek uzanan sınır savaşlarına sahne olmasına neden oldu. Kabileler arası mücadeleler, iç savaşlar ve silahlı çatışmalara kötü yönetimler de eklenince Afrika, açlık problemi ile tek başına baş edemez duruma geldi, ancak bu kez kaderine terk edildi. Kısaca, Afrika'nın sahip olduğu altın, elmas, gümüş gibi değerli yeraltı kaynakları paradoksal olarak kıtayı fakir bıraktı. Afrika'da ABD ve Fransa'nın başını çektiği danışıklı dövüş BM ve Avrupa Birliği de ortak edildi. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ABD, kıtadaki yeni görevinin adını terörizmin büyümesini önlemek olarak belirledi. 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası Afrika'da birden bire ortaya çıkan terör örgütleri toprak ele geçirmeye ve kendilerine emniyetli üsler kurmaya başladılar. Bu gelişmeler kıtanın doğu ve batısında ABD askerlerinin yerleşmesinin ve gittikçe askeri varlığının artmasının da gerekçesi oldu. 2001 yılında ilan edilen "küresel terörle savaş" konsepti adı altında ABD'nin Afrika'daki askeri varlığı hızla arttı. Cibuti'de daimi bir askeri üs (Kamp Lemonnier) kuruldu ve karargâhı Almanya-Stuttgart'da olan ABD Afrika Komutanlığı (Africom) 2008'de faaliyete geçti. ABD Ulusal Terörle Mücadele Merkezi'ne göre IŞİD'in 18 kolundan 8'i Afrika'dadır. Küresel Terör Endeksi'ne göre dünyanın en çok öldüren terör örgütü IŞİD değil, Nijerya'daki Boko Haram'dır (ACLED, 2017). İslamcı terör yanında Afrika kıtası pek çok güvenlik sorunu ile karşı karşıyadır. ABD'nin Afrika'nın kalkınması için bir planı olmayınca bu boşluğu Çin doldurdu (Charai, 2016). ABD'nin Afrika'daki yakın müttefiki Fransa yanında Çin'i kıtada dengelemek isteyen Japonya ve İslamcı akımların kaynağı olan Körfez ülkelerinin de kıtaya yönelik girişimleri var. Türkiye de Somali'de bir askeri üs kurdu. Bu çalışmada, Afrika'daki terör faaliyetlerinin arka planını, terör örgütlerini ve yabancı güçlerin faaliyetleri ile terörün Afrika'daki bugününü ve geleceğini analiz edeceğiz.

1. AFRIKA'DA TERÖR SAHNESİ NASIL HAZIRLANDI?

1.1. Afrika'da Bağımsızlık Dalgası ve İç Savaşlar

Afrika'nın en belirgin özelliği, savaşlarla perişan olmuş bir kıta olmasıdır. Son 45 yıl içerisinde 20'den fazla ülke savaş halinde idi. Afrikalıların yüzde 40'ı iç savaşları yaşamış ve bu savaşlar Afrika nüfusunun toplam yüzde 20'sini birçok şekilde etkilemiş, 9.5 milyon mülteci yaratmıştır. Sömürgecilik döneminde Afrika'nın güvenliği sömürge düzenin korunmasından ibaretti. Yerel halktan oluşturulan küçük güvenlik güçlerinin görevi sınırları korumak değil, iç düzeni sağlamaktı. İki dünya savaşında da emperyalist güçler Afrika toprakları için savaşmamıştı çünkü buna değmezdi. 1930'larda Afrika'ya ilk milliyetçilik dalgası Komünist provokatörler vasıtası ile uğradı (Chuter, 2012: 214). İkinci Dünya Savaşı sonrası Afrika'da İngiltere, Fransa, Belçika, İspanya ve Portekiz'in sömürge yönetimleri devam ediyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda self-determinasyonu (kendi kaderini tayin hakkı) savunan ABD ise

bu dönemde ulusal bağımsızlık hareketlerine karşı Avrupalı müttefiklerini destekledi. Soğuk Savaş bitmiş ama Afrikalılar, Batılı şirketlerin ve güvenlik sektörünün elinde kalmıştı. Onlar da Afrika ülkelerine eski sömürgecilik anlayışını çeşitli modeller üzerinden uygulamaya devam ettiler. Doğrudan müdahale etmeden ve halk ile karşı karşıya gelmeden istediklerini yaptırtan yöntemler uygulandı. Çeşitli ülkelerde rejimler siyahların eline geçerken 1980'lerde Nelson Mandela terörist ilan edildi. Şehir ve tarımda yaşanan çelişkiye son 20 yılda Batının akbaba gibi üşüştüğü ve yeni keşfettiği Afrika doğal kaynakları eklendi.

ABD ve İngiltere ikilisi, eskiden SSCB yanlısı olan ve sonrasında da Çin'le iyi ilişkiler geliştiren Kongo'yu dize getirmek için, komşuları olan Ruanda ve Uganda'yla anlaşmazlığını körüklemiş, 1990'lı yıllardan 2003'e kadar devam eden savaşta da Ruanda ve Uganda'yı desteklemişlerdi. Kongo'nun bu ülkelerle sorunları hâlâ bitmiş değildir ve savaş ihtimali ABD-İngiltere tarafından bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Kongo sivil savaşı, Afrika tarihindeki en büyük devletlerarası savaş olarak da bilinmektedir. Savaş önce Ruanda'nın Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki (şimdiki Zaire) hükümet karşıtı güçlere yaptığı saldırı ile başladı. Ardından, 9 ülke ve 20 silahlı grup savaşa dahil oldu. Savaşın nedeni sadece toprak bütünlüğü değil, 24 trilyon dolar değerinde olduğu değerlendirilen doğal kaynakları ele geçirmek içindi. Haziran 1994'deki Ruanda soykırımında Hutular, Tutsileri toptan yok etmek için saldırmışlar ve yaklaşık 800 bin kişiyi öldürmüşlerdi. Batılı ülkeler ise bu soykırımı seyretti ve soykırım devam etti. Zaire'ye geçen Hutular oradaki Tutsileri de yok etmek istedi. Bu durum, bugünkü Kongo'da etkisini gösterdi ve iki yıl süren bir savaş sonunda 5.4 milyon insan öldü. Günde yaklaşık 3 bin kişi hayatını kaybetti. Çoğu sivil savaşlar gibi insanlar genellikle açlık, hastalık ve gaddarlıktan öldü (Mizokami, 2015). Bu şiddet hala sürüyor ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde (OAC) her an bölünebilir. Yaklaşık 5 milyon nüfusa sahip OAC'nin toprakları Fransa'dan daha büyüktür. Çoğunluğu Hristiyan olan ülkenin kuzeyinde Müslümanlar yaşıyor. Ülkenin başkanı General Francois Bozizé, 2003 yılında bir darbe ile başa geçti. 2012 yılında Bozize'ye karşı çoğunluğu Müslümanlardan oluşan bir muhalefet (Seleka) oluştu. 2013'de ülkeden kaçan Bozize'nin yerine gelen Michel Djotodia da katliamlar yaptı (Purple, 2015).

Doğu Afrika'da özellikle Somali kıyılarında hidrokarbon kaynaklarının zenginliği bir sır değildi. 1991'de Somali hükümeti devrilmeden önce Shell ve Exxon Mobil bu kaynakların kontrolünü elinde tutuyordu. Somali harekâtı öncesi 1992'de küresel medya, hastalıktan ölmüş Somalilerin resimleri ile ülkedeki açlıktan bahsederken, bu haberler aniden kesildi ve işgale hazırlık için El-Kaide kampları haber olmaya başladı. Medya yolu ile yapılan askeri hazırlığın arkasında; Somali'nin işgali, Sudan'ın parçalanması, Mısır'ın Nil'in kaynağına yaklaşmasını önleme, Kızıldeniz'in kontrol altında tutulması için Afrika Boynuzu'nda varlık gösterme, Yemen ve Arap Yarımadası'na sokulma stratejisi vardı. 1992 yılında Amerikalıların Somali'de 12 bin Amerikan deniz piyadesi ile başlattığı işgal harekâtı (Ümit Restorasyonu Harekâtı), sivil halkın işgalcilere karşı ayaklanması üzerine felaketle sonuçlandı. Savaş sonrasında küresel cihat yanlılarının ülkenin yüzde 85'ini ele geçirmesi üzerine Batı dünyası, Afrika Birliği'ni müttefik ilan etti. Afrika Birliği içindeki ülkeler (Kenya, Etiyopya Cibuti, Burundi ve Uganda) barış görevi (AMISOM) adı altında 22 bin askerle Somali'deki çatışmaya dâhil edildi. Gana, Sierra Leone ve Nijerya'dan polisler de bu çatışmaya katıldı. 2006 yılında Bush, Somali'deki İslamcı Mahkemeler Birliği içindeki savaş ağalarını kışkırtarak, 2009'da rejime karşı ayaklandırdı. Son 25 yılda oynanan oyunlar çok fazla şey değiştirmede. 2015 yılında Londra merkezli Soma Oil

and Gas enerji şirketi Somali sahillerinde yeni petrol ve gaz rezervleri aramaya başladı. Somali'deki iç savaş ve sahillerindeki korsanlık faaliyetleri ise Batılı güçlerin enerji jandarmalığının kalkanı ama bölge ülkelerine güvenlik sorunu olarak yansıyor. Putland, Somaliland diye parça parça bölünen (Harita 1) Somali halkının petroldeki payı Batılıların insafına kalmış. Bu yüzden Batılılar petrol ve doğal gazı el koyarken başkanlarını savaş suçlusu ilan ettikleri Somali'nin henüz petrole hazır olmadığı yorumlarını yapıyorlar (Godfrey, 2015). Cibuti, Somali'deki Fransızlar tarafından etnik temizliğe uğratılmış, insanlar farklı uluslararası güçler tarafından bölünmüştür (Dağlı, 2013). Bir dönem ABD'nin önünü açtığı ve desteklediği radikal İslami örgütlenmeler günden güne Somali'de hâkim hale gelmeye başlamıştır.

Harita 1: Somali'de Kontrol Bölgeleri

Afrika'nın en uzun süreli iç savaşı olan Sudan çatışması, sadece ikinci safhasının başladığı 1983'den bugüne kadar geçen 25 yıl içerisinde iki milyondan fazla insanın hayatını kaybetmesine ve dört milyon kişinin de mülteci durumunda yaşamak zorunda kalmasına sebep olmuştur. Ülke bölünene kadar Sudan sorununun temelini, ülkenin güneyinde yaşayan ve yüzde 25'i doğa dinlerine mensup animistlerden, yüzde 5 kadarı da Hristiyanlardan oluşan azınlıkların; bağımsızlık, ülkenin diğer bölgelerindeki muhalif güçlerin ise rejim değişikliği talebiyle, İslamcı bir politika izleyen merkezi hükümete karşı yürüttükleri siyasi ve askeri mücadele oluşturmakta idi (Howeidi, 2011). Sudan, sahip olduğu zengin petrol yatakları yanında Mısır'a stratejik derinlik sağlamaktadır. 1967'deki Arap-İsrail savaşından sonra Libya ve Sudan, Mısır ordusu ve hava kuvvetlerine kendi topraklarında eğitim imkânı sağlamıştı. Bu nedenle Sudan'ın zayıf bir devlet olması, İsrail'in hedeflerinden

birisi olagelmıştır. 1960'larda İsrail istihbaratı, Etiyopya ve Uganda üzerinden Sudan'ın güneyindeki kabile liderleri ile temasa geçmiştir. Bunu Etiyopya'daki askeri eğitim çalışmaları izlemiş ve Etiyopya üzerinden Sudan'ın güneyine düzenli silah transferi gerçekleştirmiştir (Cordoba, 2009). 1990'lara gelindiğinde Güney Ordusu (SPLA) iç savaş için hazır hale gelmiştir. Müslüman Kuzey ile Hristiyan Güney arasında 22 yıl devam eden çatışmalarda milyonlarca kişi ölürken, Sudan'da olanlar medyaya Batının bölgeye getirdiği barışın zaferi gibi yansıtılmıştır.

Harita 2: Bölünmüş Sudan

Güney-Kuzey barışının ardından, bölgede Darfur sorununu gündem edinen ABD, bu sorun üzerinden Sudan'a yönelik baskı politikası izlemektedir. ABD'nin getirdiği BM Barışı Koruma Gücü, önce Darfur petrolünü kontrol altına almıştır ve Darfur, ABD petrol şirketlerine teslim edilmiştir (Kulish, 2013). Böylece Çin ile yarışan Amerikan şirketleri için petrole güvenli ulaşım sağlanmıştır. ABD, Sudan yönetimine karşı referandumla ayrı bir devlet haline gelen Güney Sudan'a tutunurken, Çin'in, hem Kuzey hem de Güney Sudan'la ilişkilerini geliştirmeye çalıştığı görülmektedir. Öte yandan bölünme Güney Sudan'a barış getirmemiştir. Ekim 2013'ün ikinci haftasında Güney Sudan'da başlayan iç çatışma kısa sürede ülkenin yarısını kaplamıştır. Sudan bölününce Uganda, Güney Sudan'ın en büyük ticaret ortağı oldu.

2003 yılına kadar Batı Sahili dünyanın dünyanın en emniyetli yerlerinden biri idi. Batı Sahili Moritanya'nın Atlantik kıyılarından Mali ve Nijer'e oradan da Çad Gölü bölgesine uzanmaktadır. Bu bölgedeki tehlikeler akrepler, güneş ve susuzluktur. Bugün ise terörün en yoğun olduğu bölgelerden biri oldu. Önce Suudi Arabistan tarafından finanse edilen Vahabi din adamları başta Mali olmak üzere bölgede görülmeye başlandı. Bunlara "kökten dinci" deniyordu. Sonra dışarıdan gelen güçlerle birlikte terörizm safhası başladı. 2006, 2008, 2011, 2013 ve IŞİD'in kurulduğu 2015 yılı bölgedeki terörizmin gelişmesinde önemli dönemeçler oldu (Kennis, 2016).

1.2. Afrika'da Terörün Ortaya Çıkışı

Afrika'daki terörün kökleri Cezayir'de 1990'lı yıllarda yaşanan sivil savaşa dayanmaktadır. Cezayir'deki askeri rejim, 1992 yılında Batıdan aldığı işaretle, ülkede demokratik seçimler yapılacağını ilan etti ama İslamcı Parti'nin seçime katılmasını yasakladı. Ordu ve İslamcılar arasındaki bu savaşta geride 200 bin ölü bırakılırken, Cezayir İstihbarat Servisi (CİS) silahlı İslamcı grupların içine sızmıştı. 1999 yılında savaş sona ererken kimin kimi öldürdüğü belli değildi. CİS ülkede devlet içinde devlet olmuştu. 11 Eylül 2001'e kadar Batının Cezayir'deki askeri rejime uyguladığı yaptırımlar nedeni ile ilişkiler iyi değildi. Ancak, 2001'den itibaren CİS ve Batılı istihbarat servisleri yoğun bir işbirliğine girdiler. ABD-Cezayir örtülü işbirliğinin başlangıçtaki nedeni ABD'nin petrol ihtiyacı ve 2001'deki Cheney Raporu ile öngörülen Afrika'daki petrole olan bağımlılığın artacağı düşüncesi idi. ABD, Afrika'nın petrol kaynaklarını güvenlik altına almak için kıtayı askerileştirmeye karar vermişti. Küresel Terör İle Savaş (GWOT¹) konsepti bu amaca hizmet edecekti. Ancak, 1998'de ABD büyüçeliklerine yapılan saldırılar ve 2002'deki Mombasa Otel saldırısı Doğu Afrika'da idi yani petrol bölgelerine oldukça uzaktı. Ocak 2004'de ilk bin kişilik ABD askeri Sahil ülkeleri olan Moritanya, Mali, Nijer ve Çad'a geldi. Bu birlikler geldikten birkaç gün sonra 11 Mart 2004'de Madrid'de yaşanan tren bombalaması Sahra'da olduğu değerlendirilen gizli El Kaide ile ilişkilendirildi (Francis, 2010). P2OG programı, Mart 2004 Madrid ve Haziran 2005 Londra bombalamalarını da şüpheli hale getirdi. Pan Sahil İnisiyatifi (PSI²) faaliyeti (Harita 3), ABD'nin Afrika'yı işgalinin başlangıcı idi. 2005 yılında PSI, Trans Sahara Terörle Mücadele İnisiyatifi'ne (TSCTI³) dönüştürüldü. Afrika'ya tek başına gücü yetmeyen Fransa hemen ABD'nin yanında yer aldı.

Harita 3: Pan-Sahil İnisiyatifi Alanı

İkinci safha 2006'da Afrika Komutanlığı'nın kurulması çalışmaları ile başladı. Africom'un kuruluşunu meşru hale getirmek için kıtada terörü canlandırmak üzere CİS ile işbirliği yapıldı. ABD ve CİS, Mali'nin kuzeyindeki Tuareg isyanını başlattılar. 23 Mayıs 2006'da Mali'nin kuzeyindeki Kidal bölgesinde Tuareg isyanı, ABD özel kuvvetleri tarafından desteklenen Cezayir istihbarat servisinin işi idi (Keenan, 2010). 15-16 Şubat 2006'da Stuttgart'tan Tamanraset'e köpekleri ile getirilen 100-200 kişilik özel kuvvet unsuru isyandan birkaç gün önce Mali sınırından girmişti. Böylece Kuzey

¹ GWOT: Global War on Terror.

² PSI: Pan Sahel Initiative.

³ TSCTI: Trans-Sahara Counter Terrorism Initiative.

Mali'den bölgenin karıştırılması için yeni bir sahne hazırlanmış oldu. Artan Tuareg isyanları Batı Sahil'in büyük çoğunluğuna (Nijer, Mali, Moritanya ve Güney Cezayir) yayılırken, 2007'den itibaren bu isyanlara El Kaide bağlantısı damgası vuruldu. Africom'un en büyük destekçilerinden biri İsrail idi. TSCTI inisiyatifi, Africom'a meşruiyet sağladı ve terörizmle mücadele adı altında kirli bir savaş başlatıldı. Afrika askeri işbirliği içine Mali, Çad, Moritanya, Nijer, Cezayir, Fas, Senegal, Nijerya ve Tunus çekilmişti. Bu inisiyatif 2008 yılında aktif olduğunda Africom'a devredildi. Artık terörle mücadele ve insani yardım Batılıların kirli işlerinin maskesi olacaktı.

2008'de başlayan üçüncü safhada Mağrip bölgesindeki El Kaide olan AQIM⁴, fidye toplamak için Batılı rehiner almaya başladı. Güney Cezayir'de eğitim kampı (Tamouret) kuran AQIM, terör faaliyetlerini Cezayir'den Sahil bölgesine kaydırды. AQIM'in lider kadrolarına sızan CİS, Batılı istihbarat servisleri ile yakın çalışıyordu. Wikileaks ile yayınlanan Hillary Clinton'un elektronik postaları bu işbirliğini teyit ediyordu. Hemen hemen tüm AQIM liderleri, 2013'den sonra CİS çökene kadar CİS ajanı veya operatörü idi. Bunlar arasında; Abou Zaïd, Belmokhtar, Yahia Djouadi, Al Furathi, Sultan ould Badi (2012'de kurulan Birlik ve Cihat İçin Hareket (MUJAO⁵) lideri), İyad ag Ghali (2012'de kurulan Ensar el-Dine lideri) vardı. Pentagon'un asıl hedefi, Afrika'yı yeniden yapılandırarak kendi çıkarları için yeni bir koloni düzeni oluşturmaktı. Bu amaçla, müttefikleri ile birlikte Berberiler, Araplar ve Kuzey Afrika'daki diğer gruplar arasında etnik ve mezhep savaşları çıkarılacaktı. Pan-Sahil İnisiyatifi kapsamında kullanılan harita Cezayir, Libya, Nijer, Çad, Mali ve Moritanya sınırlarını değiştiriyordu. Mayıs 2008'de Bush, İran yönetimine karşı Ortadoğu ve Afganistan'da terörist faaliyetlere girişmek üzere bazı gruplara verilmek üzere 400 milyon dolar istemiş, Kongre 300 milyon dolarını onaylamıştı (Cockburn, 2008).

Dördüncü safha 2011'de Kaddafi'nin devrilmesi ile başladı. Kaddafi'nin güvenlik gücü olan birkaç bin Tuareg Sahil bölgesini, özellikle Mali'yi karıştırdılar. ABD ve Cezayir, onların taşıdığı silahları abartıyordu ama onlar zaten CİS tarafından sağlanmıştı. Bu dönemde Cezayir, Kaddafi rejimini desteklediği için Batılı servisler ile CİS arasındaki ilişkiler soğudu. Cezayir'in 2012'de Mali'deki İslamcı isyana desteği son işbirliği idi. Kuzey Mali'yi ele geçiren ve Libya'dan gelen Tuaregler Azawad'ın Özgürlüğü İçin Milli Hareketi (NMLA⁶) kurdular. Amaç Kuzey Mali'de Azawad devletini kurmaktı. NMLA, Mali ordusunu kolayca yenebilirdi ama CİS stratejisi artık AQIM'i kullanmak ve iki yeni İslamcı grup (MUJAO ve Ensar El-Dine) kurmaktı. Nitekim bu iki örgüt, NMLA ile birlikte Kuzey Mali'yi ele geçirdi.

Mali'nin bölünmesi Fransa'nın işine gelmezdi ve Ocak 2013'de müdahale etti. Bu Sahil Bölgesindeki beşinci ve bugünkü safhanın başlangıcı oldu. Fransa'nın ilk müdahalesi (Operasyon Serval) beklenen başarıyı sağlayamadı. Bazı İslamcılar Tunus ve Libya'ya çekildi bazıları Mali'de kalarak cepheyi genişlettiler. 18 ay sonra başlayan daha geniş kapsamlı ikinci müdahalede (Operasyon Barkhane) 3.500 Fransız askeri Nijer ve Çad'a kadar uzandı. CİS'in çözülmesinden sonra Sahil bölgesini kontrolüne alan Fransa, bölgedeki uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan trafiği gibi yasal olmayan işleri kontrol altına aldı. Bölgede yeni savaş ağaları ve terör örgütü uzantıları türedi.

⁴ AQIM: Al-Qaeda in the Islamic Maghreb.

⁵ MUJAO: Movement for Oneness and Jihad in West Africa.

⁶ NMLA: National Movement for the Liberation of Azawad.

1.3. Yabancı Güçler ve Afrika

Son onbeş yılda Afrika'da militarizm arttı. 2003 yılından beri Trans Sahara Terörle Mücadele Ortaklığı adı altında devam eden askeri müdahaleler ve faaliyetler Afrika'yı terörün yatağı haline getirdi. Anlatılan hikâye Afganistan ve Asya'daki terörün Afrika Boynuzu ve Batı Afrika'ya yayıldığı idi (Keenan, 2009). ABD Avrupa Komutanlığı'na göre teröristler Afganistan'dan Mali'nin kuzeyine gidiyordu (Pincus, 2013). ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) hemen Pan Sahil İnisiyatifi'ni (PSI) teşkil etti ve bu yapı 2005'de TSCTP'ye dönüştürüldü. Artık ABD ordusu ve USAID, Afrika'da yardım edecekleri ilk seçecek ve bölgesel kabiliyet geliştireceklerdi. Sadece Mali'ye on yılda bir milyar dolara ayıran ABD, 2010 yılına kadar ABD'de eğittiği Malili subaylar ile ülkede bir darbe de yaptı. ABD'nin anahtar ülke seçtiği Cezayir, Mali ve Moritanya'da askeri varlığı da gittikçe artmaya başladı.

Afrika'da Amerikalı asker sayısı 5-6 bin civarında ve bunun 4 bin kadarı Cibuti'deki Lemeonnier kampında bulunuyor. Buradan Aden Körfezi üzerinden Yemen ve Somali'ye yönelik kara harekâtını yönlendiriliyor. Kamp Lemonnier gibi daimi bir askeri üssün yanında geçici diye adlandırılan Amerikan üsleri var. Bunlar arasında Nijer'deki Agadez üssü, Kuzey ve Batı Afrika'ya yönelik drone saldırılarının komuta merkezi olarak işlev görüyor. ABD; Güney Sudan, Kenya ve Nijerya'ya gibi ülkelere askeri yardım dışında para desteği de sağlamaktadır. Önümüzdeki bir kaç yıl içinde Africom karargah personelinin 100'den 275'e çıkması planlanıyor.

ABD, Afrika'daki askeri varlığını özel kuvvet danışmanları, insansız hava araçları (drone'lar) ve milyonlarca dolarlık askeri yardımlar ile geliştiriyor. Amerika bunları, Batı'daki Moritanya'dan Doğudaki Somali'ye militanlarla mücadele etmek için istihbarat ve eğitim desteği vermek adına yapıyor. Hedef örgütler ise İslamcı olarak tanımlanan Nijerya'daki Boko Haram, El Kaide'nin uzantısı olarak görülen Somali'deki El Şaab, Batı ve Kuzey Afrika'da faaliyet gösteren diğer bir El Kaide grubu (AQIM). İronik olan ise bu örgütlerin zaten Amerikan askerleri gitsin diye kurulmuş olmasıdır. Afrika Birliği'nin unsuru olarak Ugandalı ve Burundili askerler Mogadişu'da El Şaab militanları ile savaşıyorlar.

ABD'nin Afrika'da Cibuti, Kamerun, Tunus ve Nijer başta olmak üzere en az sekiz Afrika ülkesinde drone üssü bulunmaktadır (Friedman, 2017). Drone'lar sadece saldırı değil, daha çok gözetleme amacı ile tercih edilmektedir. ABD'nin Nijer'de kurduğu insansız hava aracı (drone) üssü bölgede istihbarat çalışmaları ve Mali'de işgali yürüten Fransız güçleriyle işbirliği yapmaktadır. Bunun dışında kıta içinde, ABD'nin sürekli ya da geçici teçhizatının bulunduğu 15 sürekli tesisi var. Bu tesisler özel kuvvetler tarafından "tavsiye-yardım" rolü için kullanılıyor.

ABD, Afrika'da özel kuvvetler ve CIA operasyonları ile çıkarlarını geliştiriyor. ABD Özel Kuvvetler Komutanlığı, halen 20 ülkede 1700 kadar personeli ile 100 civarında görev yerine getiriyor (Lavinder, 2017). Bu sayı 2014'ten sonra iki katına çıktı. CIA ve özel kuvvetler Mogadişu'da küçük ölçekli operasyonlar düzenliyor. Obama görevi bırakmadan iki yıl önce 36 Afrika ülkesine 3.500 özel kuvvet mensubu ve eğitimci yerleştirdi. ABD askerleri düzenli olarak Afrikalı müttefikleri ile tatbikatlar yapıyor, Sahra-Sahil bölgesinden Hint Okyanusu'na uzanan ve adına "Yeni Baharat Yolu" adını verdikleri eksende sürekli artan bir askeri varlık bulunduruyorlar (Harita 4). 2016 yılı başında Etiyopya bu eksenden çıktı ve ülkedeki ABD drone üssünü de kapattı. Şubat-Mart 2017'de yapılan ve Africom'un düzenlediği özel kuvvetler tatbikatına (Flintlock), 24 Afrika ve Batılı ülkeden 2000 kadar askeri personel katıldı. ABD Müşterek Özel Kuvvetler Komutanlığı, Afrika'da görünen eğitim ve donatım

faaliyetlerinin ötesinde bir öldürme makinesi olarak çalışıyor. Bu grupların içinde Beyaz Saray'a doğrudan bağlı özel suikast timleri de var (Yun, 2016).

Harita 4: ABD Askerlerini Kuvvet Konsantrasyonu

Afrika'da olduğu gibi terör ile ilgili destek fonları arkasında küresel sermayenin olduğu Küresel Güvenlik Olağanüstü Fonu'ndan (GSCF⁷) gelmektedir (Yılmaz, 2015). 2014 yılında bu fondan Boko Haram ile mücadele için Kamerun, Çad ve Nijer'deki eğit-donat faaliyetleri için 40 milyon dolar verildi. Buna daha sonra Kamerun da katıldı. ABD Savunma Bakanlığı ise 2009-2013 arasında TSCTP kapsamında 288 milyon dolar harcadı (Edelen, 2015).

Amerikan özel kuvvetleri Somali'de doğrudan öldürme görevleri almaktadır. 2009 yılında Deniz Kuvvetleri SEAL elemanları El Kaide liderlerinden Ali Saleh Nabhan'ı helikopterle bir konvoyun önünü keserek öldürdüler ve ölüsünü Usame Bin Ladin'in ki gibi denize attılar. Afrika'nın pek çok yerinde özel kuvvetlerin ve CIA'nın sınırlarının çok ötesinde Batılı özel askeri şirketler tarafından katliamlar yapıldığı bilinmektedir. Amerika'nın kıtlıkla mücadele için gönderdiği birlikler görevi terörle mücadele adı altında insan avına çevirdi. Somali'deki özel kuvvetler El Kaide mensubu olarak tanımladıkları pek çok kişiyi planlı operasyonlar ile öldürdü. ABD'nin halen Afrika'nın doğusundaki Cibuti'de bir askeri üssü bulunuyor. Afrika'da ABD askerleri, Savunma Bakanı'nın imzalı kararına bağlı olarak 35 ülkede operasyon yapabilmektedir (Akşam, 2013).

Amerikan hava kuvvetleri 2014'deki bir saldırıda El Şaab lideri Ahmed Abdi Godane'yi öldürdü, 2016'daki bir saldırıda ise 150 El Şaab militanının öldürüldüğü rapor edildi. ABD Hava Kuvvetleri ve Somali'deki güvenlik güçleri Somali'deki Afrika Birliği Görevi'ne (AMISOM⁸), operasyonel destek sağlıyor. ABD 101. Hava İndirme Tümeni askerleri lojistik ve eğitim desteği veriyor.

⁷ GSCF: Global Security Contingency Fund.

⁸ AMISOM: African Union Mission in Somalia.

ABD'nin psikolojik harp birimleri "kalpleri ve düşünceleri kazanmak" için çalışıyor. Örneğin Boko Haram'ın 276 genç kızını Nijerya'da bir okuldan kaçırması üzerine "Kızlarımız Kurtaralım" hareketi başlatılmıştı.

Donald Trump'ın ABD'nin Afrika'daki terörle mücadelesi önceki başkanlar gibi Amerikan kayıplarını asgari düzeyde tutmak için ortaklar kullanmayı öngörüyor. Bu strateji, ABD'nin özel kuvvetlerine daha çok dayanmasını zorunlu kılıyor. Trump'ın stratejisi de gittikçe daha fazla asker, diplomatik ilişki ve insani yardım ile terörü önlemek ve fakir ülkelerde istikrarı sağlamak olarak ifade ediliyor. Pentagon, Kuzey, Orta ve Batı Afrika ülkelerindeki ordu ve güvenlik güçlerinin eğitimi için iki yılına 250 milyon dolar bütçe ayırdı. Trump, Somali'deki Pentagon ve CIA personeli sayısının artırılmasını istedi (Azikiwe, 2017). El Şaab'ın Mayıs 2017'de bir Amerikan askerini öldürmesi bu kararda etkili oldu. Öte yandan Somali'de yapılan ABD saldırılarına Obama'nın koyduğu sınırlamalar da kaldırılıyor.

Harita 5: G5 Sahil Ülkeleri

Not: Kırmızılar G5 Sahil Ülkeleri, Pembeler Diğer Fransız askeri varlığı olan ülkeler.

Fransa, Afrika'ya 1950'li yıllardan itibaren yirmi beşten fazla operasyon düzenlendi. İvor Adaları, Cibuti, Senegal, Gabon ve Çad'da askeri üsleri bulunan Fransa, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde olduğu gibi, Afrika ülkeleri içindeki askeri operasyonlara, buradan birlik ve teçhizat kaydırabiliyor (Yakoobi, 2013). Fransa attığı her adımda Afrika'da yeniden güç kazanma hayali kurarken, kendisine karşı yeniden nefret tohumları ektiğinin farkında değildir. 19. yüzyıldan beri Afrika'yı kana bulayan Fransa, bugün en çok Sahil Bölgesinde etkin ve müttefikleri G5 Sahil olarak adlandırılan Moritanya, Mali, Burkina Faso, Nijer ve Çad'dır (Harita 5). Bunlara ilave olarak Paris; Senegal, Fildişi Sahili, Gabon, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Cibuti de askeri birlikleri var. Senegal, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad, OAC ve Cibuti de hem ABD hem de Fransa'nın askeri bulunmaktadır.

Afrika kıtasındaki oyunların arkasında ABD-Fransız işbirliği dikkat çekmektedir. Fransa, Batı ve Orta Afrika'da 14 askeri eğitim merkezini destekliyor, burada subaylar, polisler, sivil yetkililer ve NGO çalışanları eğitiliyordu (Africom, 2016). ABD, Fransa'nın Afrika Sahil bölgesinde beş ülkede (Moritanya, Mali, Çad, Nijer ve Burkina

Faso) yürüttüğü İslamcı teröristlerle savaş kapsamındaki operasyonu (Operasyon Barkhane) destekliyor. Amerikalılar, Fransız uçaklarına havada yakıt ikmali karşılığında istihbarat alıyorlar (AFP, 2017).

Resim 1: Çin, Güney Sudan'da Önemli Bir Bölgesel Oyuncu Haline Geldi

Çin'in Afrika'ya yoğunlaşması ise Güney Sudan'da petrol geliştirme hakkını kendisine veren imtiyazlar elde etmesi sonrası hızlandı. Çin'in kıtadaki başlıca ticaret ortakları arasında yüzde 24 ile Angola, yüzde 17 ile Güney Afrika, yüzde 8 ile Sudan, yüzde 7 ile Nijerya ve yüzde 6 ile Mısır başta gelmektedir. Çin, Afrika'nın altyapı ve üretimine 100 milyar dolardan fazla yatırım yaparak en büyük ticaret ortağı oldu ve kıtada esnek bir askeri yapı da geliştirdi. Sudan bölününce Çin, hem kuzey hem de Güney Sudan'a yatırım yapmıştı. Çin'in ham petrol ihtiyacının %5'i Güney Sudan'dan geliyor ve Çin Ulusal Petrol Şirketi, bu ülkedeki üç büyük petrol bölgesinin %40 hissesine sahiptir (Fielding, 2015). İç savaşların, isyanların ve katliamların bitmek bilmediği Afrika'da, Çin, birçok ülkeye silah satıyor ya da satmaya çalışıyor. Afrika'da yürütülen askeri operasyonlara destek veren Çin, ABD ve Rusya'dan sonra Afrika'nın üçüncü büyük silah tedarikçisidir. Afrika'da iktisadi, siyasal, kültürel alanlarda, dört bir yandan gelişen Çin hegemonyası, ABD'yi ve kıtanın geleneksel sömürgeci gücü olan Fransa'yı alabildiğine rahatsız ediyor. Çin, bir yandan önemli enerji ve maden havzalarına sahip ülkelerde doğrudan sermaye yatırımları yaparken, diğer yandan da bu ülkelerdeki Müslüman aşiretler ve İslami silahlı gruplarla sıkı bir ittifak halindedir. Çin, bu yapılara ve silahlı gruplara önemli miktarda finansal destek sağlamaktadır (Gambrell, 2011). Çin, Güney Sudan'daki BM görevine de birlikler gönderdi. Çin'in 2016 başında Cibuti'de kurmaya başladığı askeri üs, yakın coğrafyası dışında kurduğu ilk askeri üs oluyor.

2000-2012 yılları arasında Rusya'nın Afrika ile ticareti 10 kat arttı. Ruslar, 2014'de Uganda'da bir petrol rafinerisine 4 milyar dolar, Zimbabwe'de bir platinyum madenine 3 milyar dolar yatırım yaptılar. Silah ticaretinde ise ABD ile rekabet ediyorlar. ABD, Nijerya'ya Boko Haram'a karşı Kobra helikopterleri vermeyince, Rusya devreye girdi (Steinberg, 2015). Artık Nijerya özel kuvvetlerini de Ruslar eğitiyor. Rusya Afrika'daki barışı koruma görevlerinden de Fransa, İngiltere ve ABD'den daha fazla yer alıyor. Güney Afrika Cumhuriyet'ini Mandela döneminden

beri ırk ayrımcılığı savaşından da yalnız bırakmıyor. Afrika'daki önemli yatırımlarına rağmen Rusya, halen Batılı güçlerin ve Çin'in gerisinden geliyor ve daha çok silah ticaretine odaklanıyor.

Yabancı askeri üslerin çoğu Batı ve Orta Afrika'da olsa da en büyük askeri üs Doğu Afrika'daki Cibuti'dedir. Hint Okyanusu'nu Kızıl Deniz'e bağlayan ve dünya deniz trafiğinin %30'unun kullandığı Bab-el Mandab Boğazını kontrol eden Cibuti, son yıllarda coğrafi rekabetin merkezi oldu. Amerika'nın kıtadaki en büyük askeri üssünden sonra Çinlilerin de Cibuti'ye gelmesi, onu her coğrafyada dengelemeye çalışan Japonya'yı harekete geçirdi. Japonya, Cibuti hükümeti ile görüşmelere başladı ve içinde C-130 ulaştırma uçakları ve zırhlı araçlar olan küçük bir askeri tesis kurmak istiyor (Edens, 2016). Cibuti; ABD ve Fransa dışında Japon, Çin ve hatta S. Arabistan üssü de bulundurmaktadır.

Doğu Afrika gittikçe yoğun bir yabancı askeri güç konsantrasyonuna sahip olmaktadır. BAE, Eritre'de bir deniz üssü kurmayı düşünmekte, Somali'nin özerk bölgesi Somaliland'de de tesisler kurmayı planlamaktadır. Türkiye de Somali'de bir askeri üs inşa etmektedir. Katar'ın Eritre'de küçük bir barış gücü askeri bulunmaktadır. Eritre ve Cibuti arasında sınır sorunu için 2008'den beri bir BM görevi teşkil edilmiştir. Stratejik konsantrasyona bakılarak kara ülkesi olan Etiyopya'nın Körfez Ülkeleri (S.Arabistan, Katar ve BAE) tarafından çevrildiği söylenebilir.

İsrail, Kenya ve Uganda'da oldukça aktif olup, ABD ile özellikle Çin etkisinin azaltılması için işbirliği içindedir.

2. AFRIKA'DA TERÖRÜN GELDİĞİ AŞAMA

2.1. Afrika'da Terör Örgütleri

El Kaide'nin Afrika'daki kökleri 1990'lara kadar geri gitmektedir. 1991-1996 arasında Sudan, El Kaide'nin merkez üssü olarak görülmüştür. 1990'ların sonuna kadar terör Afrika'ya ulaşmamıştı. Dünyanın çeşitli yerlerinde terör vardı ama Afrika, bu olguya yabancı idi. Herşey 1998'de Kenya ve Tanzanya'daki ABD elçiliklerine yapılan terör saldırıları ile başladı (Dagne, 2002). Radikal İslam'ın bir kısmını ABD besliyor olsa da durum sanıldığından çok daha karışıktır. Yeşil Kuşak Projesi'nden bugüne siyasal İslam ve paralel olarak radikal İslamcı hareketlerin çoğu çoktandır ABD'nin kontrolünden çıkmış ve bölgede etkili bir aktör durumuna gelmişlerdir. Bu da onların Çin gibi farklı güçlerle işbirliği içine girmesine olanak sağlamıştır. 2015 yılında Boko Haram, dünyanın en ölümcül terör örgütü olmanın yanında, Libya gittikçe IŞİD'in operasyonel üssü haline geldi. Bugün Afrika, uluslararası terörizmin ana alanlarından birisi ve düzinelerce terör örgütü aktif durumdadır (Mezyaev, 2013);

- Mağrip bölgesindeki El Kaide olan "AQIM",
- Sahil bölgesindeki "Birlik ve Cihat İçin Hareket" ile "Ensar Dine",
- Nijerya'daki "Boko Haram",
- Somali'deki "El Şaab",
- Mısır'daki "El-Gama'a el-İslamiyye",
- Uganda'daki (Hristiyan) "Lord'un Direnişi Ordusu",
- Aden ve Guyana Körfezlerindeki korsan terörizmi.

İslamcı Mağrip El Kaidesi (AQIM) AQIM, Cezayir'de doğdu ve ülkenin doğusundaki Kabylie dağlarında üslendi. El-Murabitun (eski El Kaide üyesi Moktar

Belmoktar'ın lideri olduğu), El Kaide bağlantılı Ukba İbn Nafia ve IŞİD ile bağlantılı Jund el-Kalifa gibi benzer örgütler de Cezayir sınırları içinde faaliyet gösteriyor ve ülke ordusuna saldırıyor. Cezayir'deki hükümeti devirip, yerine İslamcı bir devlet kurmayı amaçlıyorlar. Örgüt elemanları genellikle Cezayirli, Tuareg ve Faslılardan oluşuyor. AQIM, Mali'nin kuzeyini ele geçiren güçlerin ve Ocak 2013'deki Bamako saldırısını yapanların arkasındaki örgüttür. Selefi savaşçı bir grup içinden doğan örgütün kuruluşu ilk defa Ocak 2007'de ilan edildi. AQIM'in ana hedefleri arasında küresel cihatı yaymak ve Kuzey Afrika'daki tüm aşırı gruplar ile birleşerek mevcut rejimleri devirmek ve yerine İslamcı devletler kurmak var. Bu amaçla, hükümet yetkililerine ve binalarına, enerji alt yapılarına, milli ve yabancı şirketlerin temsilcilerine terör saldırıları yapmaktadır. Cezayir'de 1992'den beri devam eden kirli savaşın nasıl kurgulandığı Cezayir Gizli Polisi'nin belgelerine de yansdı. Halliburton'un Cezayir'de kurduğu tesisler, AQIM'in desteklendiği üsler oldu (Schindler, 2012). Ardından başta BBC olmak üzere Batılı medya AQIM'in adını duyurmaya başladı. AQIM, bir fabrikasyon örgüttür. Oluşturulmasında CİS ile işbirliği yapıldı. Kaddafi de ABD'nin terörle mücadele programına ortak olmak istedi ama işbirliği yaptığı cihatçılar aniden ona karşı kullanıldı. Kişiler ve isimler gibi Afrika'da ittifaklar da süratle değişebiliyor.

Harita 6: Cihat Ekseni (Bin Ladin'in Mirası)

Not: Sarı ile gösterilen yerler El Kaide ve IŞİD faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgeleri göstermektedir.
Kaynak: Scott Stewart, Death and Destruction: Bin Laden's True Legacy, Stratfor Security Weekly, (May 5, 2016).

Cezayir, coğrafi konumu ve terörle mücadele tecrübesi nedeni ile ABD ve Fransa'nın yanına çekmek istediği ülkelerin başında geliyor. 2011'de Kaddafi'nin yıkılması ile Kuzey Afrika'da çok daha sıkıntılı bir dönem başladı (Harita 6). Libya, AQIM'nin cenneti oldu ve Ensar El Şeria gibi diğer militan gruplar da ülkeye doldu. Mali ve Tunus'a yakın dağlık bölgelerde de silahlanmaya başlayan terör grupları Cezayir'i alarma geçirdi. 2013 yılında bölgede devam eden cihat saldırılarında Cezayir petrol ve gaz tesisleri saldırılara hedef olmadı. Bu dönemde CİS, reforma tabi tutuldu. CİS'in üst düzey bazı yöneticileri işten atıldı, bazı birimleri ise silahlı kuvvetlere bağlandı (Medoua, 2012). Bu dönemde başka ülkelerin işlerine karışmama politikası da değişmeye ve proaktif bir politika izlemeye başladı. Tunus ile güvenlik alanında yakınlaşma, istihbarat ve terörle mücadelede işbirliğini getirdi.

Afrika halkı, AQIM'in ABD ve CİS tarafından Katar ve Suudi Arabistan'ın parası ile eğitildiğinin farkındadır. Afrika'daki terörün kaynağı Vahabi parası ve ideolojisi. CIA'nın Kaddafi'den sonra Suriye'ye gidecek teröristleri eğitmek ve donatmak için Libya'yı kullandığını medya defalarca yazdı. Bu grupların bazıları Mali'ye gitti. 25 yıldır olduğu gibi Pentagon ve CIA, Somali'de olduğu gibi Mali'deki savaşın iki tarafında da var. Mali ve Batı Afrika'yı ele geçirmeye çalışan AQIM, tıpkı Ortadoğu'daki IŞİD gibi Afrika'da Batılı güçlerin bölge ülkelerine müdahalelerine meşruiyet sağlamaktadır. Fransa'nın Mali'ye müdahalesi ülkenin kuzeyinin cihatçılar tarafından işgal edildiği gerekçesine dayanmıştı. Tıpkı Ortadoğu gibi Afrika'nın suni sınırlar üzerinde kurulduğu gerekçesi; Tuaregler (yedi ülkeye dağılmış olmaları nedeni ile Afrika'nın Kürtleri diye adlandırılan) gibi bölünmüş halkların sorunlarının çözümü için yeni harita çalışması kurgusunun temelini oluşturuyor. Bu amaçla, Afrika'da da dış güçlerin çıkarlarına uyan müttefikler ve vekilli güçler kullanılıyor.

El Şaab (*Harakat El-Şaab El Mucahidin*) El Şaab örgütü, Somali'de 1990'lardaki rejim değişikliğinden sonra El İltihaad el-İslamiye grubu içinden çıktı. Güney Somali'de büyük bir bölgeyi elinde tutmaktadır. Bu bölgede sıkı bir şeriat düzeni uygulanmaktadır. El Şaab'ın resmi amacı İslam'ın düşmanlarına karşı cihattır. Pratikte ise Somali'de Afrika Birliği birlikleri ile savaşmaktadır. Örgüt; şeriatı hâkim kılmayı, ülkenin bazı bölgelerini ele geçirmeyi, devlet düzeninin kurulamadığı yerlerde kendi kontrolünü sağlamayı hedeflemektedir. Somali fiilen ikiye bölününce bu durum İslami hareketin içindeki radikal kanadın güçlenmesine ve öne çıkmasına neden olmuştu. Çünkü işgal kuvvetlerine karşı savaşı onlar örgütledi ve halk da onları destekledi. Kısaca, El Şaab'ı doğuran ve güçlenmesine vesile olan bizzat Batı'nın terörle mücadelesi oldu (Yurt, 2013). El Şaab, kısa sürede etkili bir güç haline geldi. Somali'nin son onbeş yılına baktığımızda ABD destekli Geçici Federal Hükümet ile 2002'de üç İslami örgütün (Küresel Cihad/El Şaab, Hizbi İslami, İhvan-ı Müslimin) birleşerek kurduğu İslamcı Mahkemeler Birliği (İMB) arasında çatışmalar sürmektedir.

Bu dönemde büyük çoğunluğu ile Hristiyan olan Etiyopya, Somali'de İslamcı, Vahabi ve Selefi akımların yükselmesini kendisine tehdit olarak gördü. 2004-2006 yılları arasında Etiyopya, El İltihaad el-İslamiye ve İslamcı Mahkemeler Birliği'ni büyük ölçüde yok etti ama bunların çekirdeği olan El Şaab (Gençlik) ortaya çıktı. El Şaab, dört yıl içinde hızla büyüdü ve 33 kişiden 5.000 kişiye ulaştı (Pejic, 2016). 2009'da Etiyopya'nın ülkeden çıkmasından sonra El Şaab içinde iki ayrı grup kendi doktrinini uygulamaya çalıştı. Dini lider Şeyh Aweys daha çok iç meselelerle ilgili iken, Pakistan'da eğitim almış olan Şeyh Moktar Ali Zübeyr (Godane) ise daha aşırı heveslere sahipti ve diğer grubu kontrol altına aldı. El Kaide'nin cihat çağrısını Afrika Boynuzu'nda geliştirmeyi hedefledi. Suriye ve Irak'taki çatışmalar nedeniyle faaliyetleri azalmış olsa da bölge için büyük bir tehdit olan El Şaab, etkisini Batı'da Sahil bölgesi ve Yemen'e yaymaya çalışıyor.

Şubat 2012'de El Şaab'ın lideri Ahmet Abdi Godane, El Kaide lideri Ayman El-Zevahiri'ye bağlılığını bildirdi. El Şaab'ın ayrıca iki El Kaide uzantısı ile bağları var; Arap Yarımadası El Kaidesi (AQAP⁹) ve Mağrip bölgesindeki AQIM. El Şaab ve AQAP uzun bir ortak geçmişe sahiptir. Etiyopya, 2006 yılında Somali'ye müdahale ettiğinde AQAP'tan silah ve eğitim yardımı aldı. Sonrasında El Şaab, Somali'de toprak kazandığında AQAP militanlarına eğitim kampı sağladı. AQAP ise 2012'de El Şaab'ın El Zevahiri ile temas etmesine yardımcı oldu. 2014 yılında Godane'nin öldürülmesinden sonra yeni lideri Abu Ubeyde, başkent Mogadişu, NGO'lar ve BM

⁹ AQAP: Al Qaeda in the Arabian Peninsula.

tesislerini hedef alıyor. Saldırıları Kenya'ya da yapıyor. El Şaab'ın askeri yapısı bölgesel sorumlulukları olan beş tugaydan oluşuyor. Bunlardan başka istihbarat toplayan, suikast ve patlayıcı saldırısı yapan gizli bir polis teşkilatı (Amniyaad) var.

Resim 2: Somali'de El Şaab Savaşçıları

Not: Mogadişu'yu patlayan arabalar şehrine çeviren El Şaab'ın İphones ve Lap top gibi elektronik araçlarla arası iyidir.

Şaab'ın 2011 ve 2012'deki toprak kayıplarının en büyük nedeni kontrol ettiği bölgelerdeki kıtlık ve kuraklık oldu. Buna Afrika Birliği Somali Görevi (AMISOM), Somali merkezi hükümetinin sınırlı kapasitesi ve Somali'ye komşu ülkelerin katkılarından oluşan askeri operasyonları ekleyebiliriz. ABD özel kuvvetleri operasyonları, Eylül 2014'de Godane'nin öldürülmesi sonucunu verdi. Ancak, El Şaab'ın milliyetçi kanadı erise de çekirdek cihatçılar Somali'deki saldırılarına devam ediyor ve Kenya'nın özellikle kuzeydoğusunda da faaliyet gösteriyorlar. El Şaab, her zaman ulusaşan bir örgüt oldu ve ABD, Kanada ve Avrupa vatandaşları da savaşçı olarak örgüte katıldı. Bunlardan Amerikan vatandaşı olan biri intihar bombacısı oldu. İlginç olan Yemen'deki AQAP üyesi bir intihar bombacısının CIA tarafından yetiştirildiği Wikileaks belgeleri ile deşifre oldu. Gücü azalan El Şaab, Boko Haram ve Libya'daki İslamcı Devlet'ten sonra Afrika'nın üçüncü büyük terör örgütü olmaya devam ediyor (Sen, 2015).

Boko Haram (Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Cihad) Nijerya, Afrika'nın en büyük petrol üreticisi ülkelerinden biri ve dünya ham petrol rezervlerinin %3.4'üne sahiptir. Boko Haram, ülkenin kuzey doğusunda üslenmiştir. 1991'de Nijerya'da şariat düzeni kurmak için teşkil edilmiştir. Hâlbuki kurulmadan önce ülkedeki Müslümanlara şariat hukuku uygulanmakta idi. Resmi olarak laikliğe ve Batılılaşmaya karşıdır. Hristiyanlar yanında kendisi gibi düşünmeyen Müslümanları da hedef almaktadır. Vahabi ideolojiden oldukça etkilenmiştir. Ülkeyi güney de dâhil tamamen gerçek bir İslamcı devlet haline dönüştürmeyi amaçlamaktadır (Ford, 2014). Boko Haram ve Batı Afrika İslamcı Devleti, din için para temin etmeye ve etki sağlamaya çalışıyor. Buna karşın Amerikalıların propaganda teması ise bu grupların kadınları kaçırdığı ve tecavüz ettikleri, nedensiz olarak insanları öldürdükleri için gerçek Müslüman olmadığı ve Amerikalıların onlara yardım edeceğidir.

Resim 3: Nijerya’da Boko Haram Savaşçıları

Başlangıçta radikal olan ama şiddet eğilimli olmayan Boko Haram, 2009 yılında motosiklet sürücüsü üyelerinin İslam’a aykırı olduğu için helmet giymeyi reddetmeleri ve polis tarafından tutuklanması üzerine ayaklanma başlattı ve bu olaylarda 800 kişi öldü. Boko Haram gittikçe daha çok şiddete başvuran, kanlı bir örgüt haline geldi. 2014 yılına kadar 5 bin kişiyi katletti ve yarım milyon insanın göç etmesine neden oldu. Boko Haram ile Nijerya hükümeti arasında 2010 yılından beri kanlı mücadelede sadece 2014 yılında 6 bin sivil öldü. Boko Haram, 2016’da IŞİD ile bağlantısını ilan etti. Abubakar Şekau’nun lideri olduğu Boko Haram, sınır ötesi faaliyetleri ile Nijerya’nın komşuları Kamerun ve Nijer’e de rahat vermiyor. ABD ise bu ülkelere yardım etmek yerine Çad, Nijerya, Mali ve OAC gibi ülkelerde demokrasi ve insan haklarını sorunlarını gündeme getirerek, kendi adamlarını getirene kadar bu örgütlerle dansa devam edeceğini gösteriyor. Boko Haram ile mücadele eden Afrika Birliği müdahale kuvvetinde 8.750 asker, polis ve insani yardım görevlisi var. Bu güce Nijerya ve Çad, 3.500’er kişi verirken; Benin, Kamerun ve Nijer daha küçük katkılarda bulundu (Wojtanik, 2015). Boko Haram’ın CIA yapımı olduğuna dair son yıllarda bazı veriler ortaya çıktı. Belgelere göre ABD’nin niyeti Nijerya’yı önce Pakistanlaştırmak, krizi uluslararası hale getirdikten sonra ülkeyi bölmek ve BM görevi adı altında işgal etmektir (Bowie, 2012; Oseni, 2014). Boko Haram, ülkeyi Pakistan haline getirecek, böylece dış müdahale ile krizin çözümü dayatılacaktı (Baraka, 2014).

Libya’daki İslamcı Devlet 2001 yılından sonra Afrika’daki terör Doğudan Batıya yayıldı. Boko Haram ve AQIM’den El Şaab’a cihatçı gruplar artarken Libya’da İslamcı Devlet ortaya çıktı. 2015 yılında IŞİD, Libya’daki varlığını 5-6 bin militana çıkardı. Aynı zamanda Tunus’da da etkin olmaya çalışıyor. Tunus hükümeti Libya sınırına 150 km. uzunluğunda duvar inşa etti ve gözetleme cihazları yerleştirdi. Suriye, Irak ve Libya’daki IŞİD’a yaklaşık 3 bin Tunuslunun katıldığı düşünülüyor (Baroudos, 2016).

El-Gama’a el-İslamiyye (Gİ) Mısırlı Sünni İslami hareket olup, Mısır’daki hükümeti devirip yerine İslamcı bir devlet kurmayı amaçlamaktadır. Binden fazla polis ve asker Gİ’nin hedefi oldu. 2011’deki devrimden sonra siyasi partiye dönüştü ve parlamentoda 13 sandalye kazandı.

Sina Yarımadası'ndaki İslamcı Devlet Mısır'da iç istikrarsızlık devam ederken, terör faaliyetleri özellikle Sina Yarımadası'ndaki yönetim ve turizmi hedef alıyor. 2014 yılında Mısır'da Sisi yönetimi istikrarı sağlamaya çalışırken, Sina Yarımadası'na İslamcı Devlet (İŞİD) militanları dolmaya ve eylemlere başladılar (Lawrence, 2015). Başlangıçta istekleri Sina Vilayeti idi ama sonra eylemlerini tüm Mısır'a yaymaya çalıştılar.

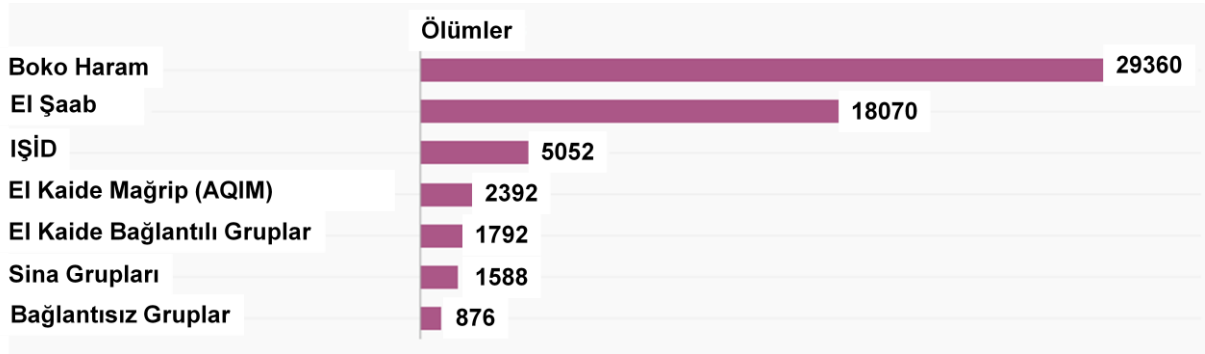
Lord'un Direnişi Ordusu 200-300 savaşçısı olan Lord'un Direnişi Ordusu (LDO), 1987 yılında kuruldu ve Uganda'nın kuzeyi ile Güney Sudan'ın güneyi arasında faaliyet gösteriyor. Uganda bu örgüt ile baş edemediği için ABD Afrika Komutanlığı (Africom), Uganda'ya özel kuvvetler gönderiyor. LDO, Uganda'nın Çin'e daha fazla yaklaşmasını önlemek için bir fabrikasyon örgüt görüntüsü veriyor.

2.2. Afrika'da Terörün Geldiği Aşama

2016 yılında AQIM ve İŞİD, Batı ve Kuzey Afrika'da saldırılarına devam ettiler. Mart 2016'da AQIM, Fildişi Sahili'nde 22 ölü ve 30'dan fazla yaralı ile sonuçlanan saldırılar yaptı. Öncesinde, AQIM'nin Kasım 2015'de Bamako oteline yaptığı saldırıda ise 21 kişi ölmüştü. 2010 yılından beri AQIM ve İŞİD saldırılarında 7 binden fazla kişi öldü. İŞİD, Libya'da güç boşluğunu kullanıyor ve AQIM ile işbirliği yapıyor.

2015 yılında Afrika'da terör saldırılarında ölenlerin sayısı Ortadoğu'da İŞİD'in öldürdüğü insan sayısını geçmişti (Gaouette, 2016). İŞİD, Kuzey Afrika'da daha etkili hale gelirken, Boko Haram Çad Gölü havzasında daha öldürücü olmaya başladı (Grafik 1), AQIM ise şehirlerde alt yapıya yönelik daha asimetrik saldırılar yapıyor. Ocak 2016'da El Kaide militanları, Burkina Faso'da bir otel ve café'deki iki düzen insanı katletti. Bunu Mali'de benzer bir saldırı izledi.

Grafik 1, 2010-2016 Döneminde Afrika'da Terör Örgütleri ve Ölümmler

Kaynak, ACLED, Africa Center for Strategic Studies, 2017.

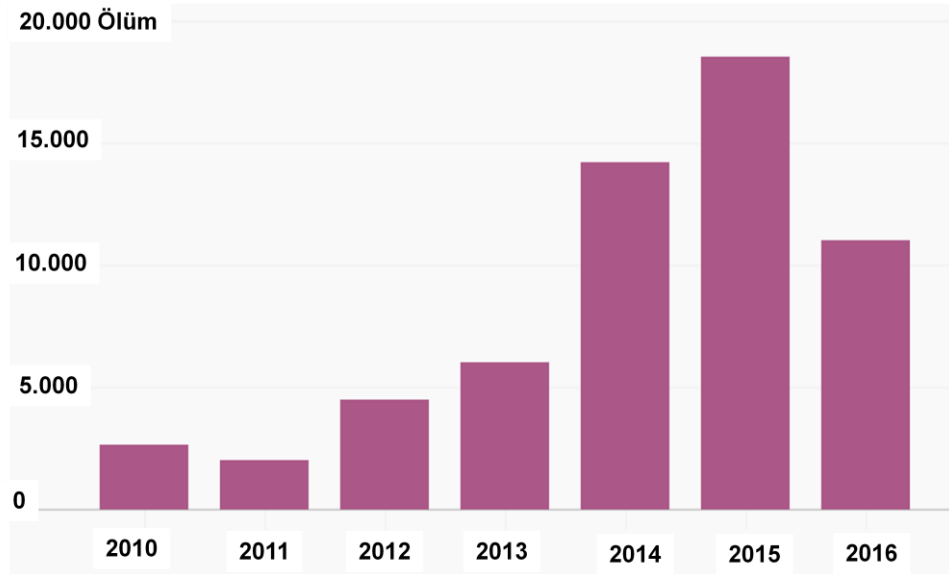
El Şaab, Somali'deki yabancıları, özellikle de ABD yanlısı hükümeti hedef alıyor. Somali'de başkent Mogadişu'nun 100 km. Kuzeybatısındaki Beladogle'de Amerikalılar gizli bir drone üssü bulundurmanın yanında El Şaab ile mücadele için Somali ordusu komandolarını eğitiyorlar. ABD Deniz Komandoları (Navy Seals), Somalili askerler ile birlikte El Şaab üssü olarak gördükleri yerlere helikopterlerle destekli müşterek operasyonlar yapıyorlar. Bu eğit-donat programının adı "Tavsiye ve Yardım" konuldu (Wallace, 2017). Amerikan istihbaratı hedef buluyor, helikopterler götürüyor, Amerikan komandoları öldürüyor, yanlarındaki Somalili askerler ise meşruiyet katıyor.

Somali uzun zamandır terörden çekiyor ve El Şaab yanında İslamcı Mahkemeler Birliği gibi diğer terör örgütleri de hükümeti devirmeye çalışıyor ve bazı

geniş toprakları kontrolünde tutuyor. 2016 yılında El Şaab saldırılarında 4 binden fazla kişi öldü (ACLED, 2017). El Şaab, özellikle Mogadişu'da hükümetin sivil kanadına yönelttiği saldırılarda başkanlık sarayı, parlamento ve anayasa mahkemesini hedef aldı. Bunun yanında oteller, parklar ve sahil restaurantları da saldırıya uğradı. Somali'nin ithal yeni başkanı hayatının çoğunu New York'ta geçirdi. Şubat 2016'da Somali devlet başkanının uçağında patlayıcı ile delik açtı. Kenya sınırındaki Afrika Birliği'ne ait El Adde kampında 100'den fazla Kenyalı asker öldürüldü. Saldırıları Somali dışında Kenya içinde de hedefler buldu. El Şaab'ın yükselişinin Nijerya'da ki Boko Haram'ın düşüşü ile doğrudan bağlantılı olduğu düşünülüyor.

Genç kadın ve kızları kullanmaya eğilimli Boko Haram, 2014'de 276 kız okul öğrencisini kaçırmıştı. Aralık 2015'de Nijerya devlet başkanı Muhammed Buhari, Boko Haram'ın teknik olarak yenildiğini söylemişti ama birkaç hafta sonra ülkenin kuzeyindeki Dalori köyünde 86 kişinin öldürüldüğü saldırı onu tekzip etti. Buhari yönetimi, Boko Haram karşısında son iki yıldır önemli ilerlemeler sağladı ve örgütün eylemleri köy saldırıları ve baskınlardan seyrek intihar saldırılarına indirgendi. Öyle ki Boko Haram artık Nijerya için en büyük iç güvenlik tehdidi sayılmıyor. Ocak 2016'da ise bir göçmen kampında iki kadın intihar bombacısı 58 kişinin ölümüne neden oldu. Nijerya ordusu Boko Haram'ın elinden büyük toprak parçalarını almış olsa da terör saldırıları vur-kaç ve intihar saldırısı taktiklerine döndü. Boko Haram, ABD'ye tehdit oluşturmuyor, radikal İslam adına yoksulluk ve yolsuzlukla savaştığını iddia ediyor.

Grafik 2, Afrika'da terör Saldırılarındaki Ölü Sayısı Artışı (2010-2016)

Kaynak, ACLED, Africa Center for Strategic Studies, 2017.

Boko Haram, 2016 yılına kadar en öldürücü terör örgütü idi ve 2010 yılından beri Afrika'da yaşanan terör saldırısı sonucu ölümlerin yaklaşık yarısından sorumlu idi (Kazeem, 2017). Öte yandan çeşitli ülkelerde yerli terör örgütleri çıkmaya ve kendi vatandaşlarına saldırmaya başladı. Nairobi'deki Westgate alışveriş merkezi ve Garissa Üniversitesi'ne yapılan saldırılar bu türdendi. Batı ve Orta Afrika'da Benin, Kamerun, Çad, Nijer ve Nijerya'da hükümetler askeri ve finans kaynaklarını bir havuzda toplayarak Boko Haram tehdidi ile baş etmeye çalışıyor.

ABD, Ekim 2011'de Orta Afrika'daki isyancı grup Lord'un Direniş Ordusu ile savaşmak için Kenya'ya 100 özel kuvvetler danışmanı ve 24 milyon dolarlık yardım gönderdi (Straziuso, 2011). Amerika'nın kendisi için muhatap saymadığı Uluslararası Ceza Mahkemesi ise, LDO lideri Joseph Kony'i savaş suçlusu ilan etti. 20 yıl kadar önce Uganda'da saldırılara başlayan ve ABD tarafından 2001 yılında terörist grup olarak tanımlanan LDO; Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Güney Sudan arasındaki geniş cangıl ormanlık alanda faaliyet göstermektedir (Cassata, 2011). ABD özel kuvvetleri uzun zamandır örgütün lideri Joseph Kony'nin peşindedir. Mart 2016'da ABD, hala Kony'e yaptırımları artırmakla meşguldü (Gladstone, 2016).

3. AFRIKA'DA TERÖR VE İÇ SAVAŞLARIN GELECEĞİ

3.1. Afrika'da Terörle Mücadele

Kuzey Afrika'daki El Kaide, Doğu'da El Şaab, Nijerya'da Boko Haram gibi örgütler ABD'nin Afrika'da istediği sahnenin aktörü olmuşlardır. Teröristler, Batılı güçlerin olmazsa olmazıdır, bu yüzden ortaya mantar gibi terör örgütü çıkmıştır. Tuareg gibi vekil güçler yanında, Boko Haram ve El Şebab gibi terör örgütleri ile kıta askerileştirildi ve operasyon düzenlemek sıradan hale geldi. Bu örgütlerin varlığı sonuçları itibarı ile Batı güvenlik stratejisine hizmet etmektedir. Ülkeler ve kabileler arası çatışmalar, AIDS, siyasal belirsizlikler, zayıf ve aciz hükümetlerin bulunduğu Afrika sahnesinde, terörizm ve korsan saldırıları da Batının istediği oyunların manivelasıdır. Batının askeri stratejisi üsler ve büyük birlikler yerine mobil birlikler ile müdahaledir. Afrika'daki Çin etkisini kırmak amacı ile siyah kıtaya askeri anlamda yerleşmek isteyen ABD, bir El Kaide ağının varlığını dünya kamuoyunda ön plana çıkarmaktadır. El Kaide ile ilgili haberler gündeme çeşitli ülkelerin adı verilerek ve aralarında ilişki kurularak verilmektedir. Örneğin Nijerya'nın kuzeyindeki bir bombalama diğer ülkelerdeki El Kaide bağlantıları ile ilişkilendirildikten sonra Kuzey Afrika ve Somali açısından bahsedilmektedir. Hâlbuki kurulan bu bağın üç ayağındaki İslamcı grupların (Boko Haram, El Kaide ve El Şebab) etnik yapıları farklıdır ve ortak bir örgütsel amaçları da yoktur.

Somali açıklarından güneye tüm Doğu Afrika kıyılarında bulunan geniş petrol ve doğal gaz yatakları, bölgenin askerileşmesine neden olmuştur. Ülkenin Batısındaki Darfur bölgesinin kopartılması için müdahaleler ve kışkırtmalar devam etmektedir. ABD yönetimi, Batı karşıtı bir direniş hareketini bahane ederek (Joseph Kony) Sudan'a ve diğer bölge ülkelere (Uganda, Orta Afrika Cumhuriyeti, Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti) sürekli yeni birlikler sevk etmektedir.

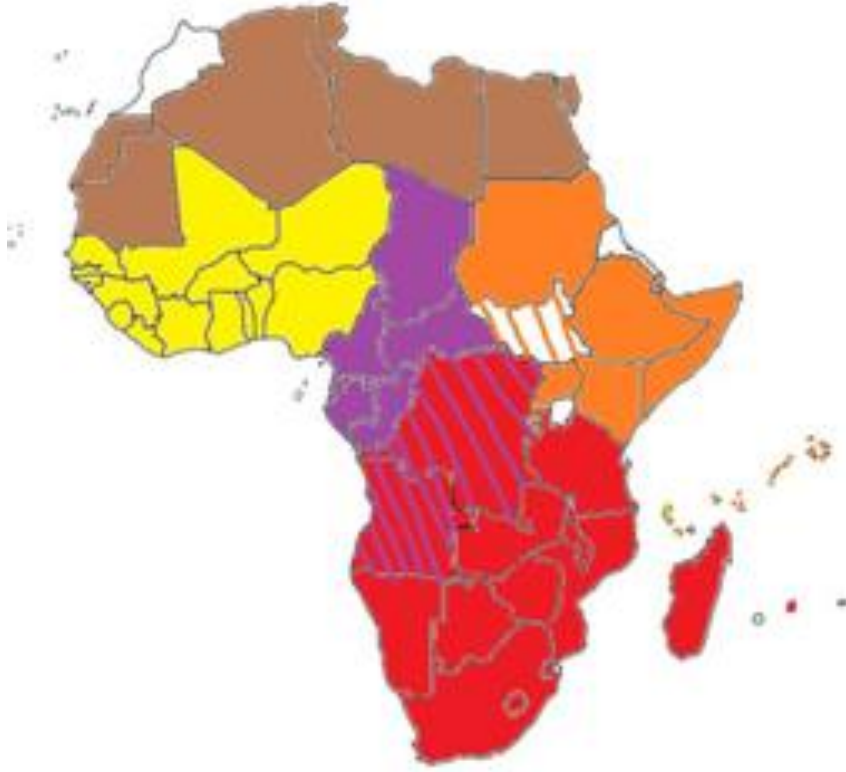
Nijerya, ABD'ye en çok ham petrol sağlayan ülkelerden biri ve yabancılar için ekonomik bir merkezdir. Suriye'deki şiddet ivme kazanmadan evvel Somali'deki şiddet azalmıştır. Libya'da El-Kaide olarak adlandırılan grup, Suudi Arabistan, ABD ve İngiltere'nin çıkarlarına hizmet eder görünmektedir. Kısaca Afrika'da herkesin bir El Kaide'si var ve meşru özgürlük veya daha fazla adalet çağrısı ile iç baskı ve mücadeleyi haklı çıkarmak için terör veya El-Kaide markası kullanılmaktadır.

Africom, Şubat 2016'da açıkladığı beş yıllık planında yeni stratejisinin ana hedefini şu şekilde ortaya koydu; Batı Afrika'da hem Boko Haram hem de Libya'daki IŞİD uzantısı ile mücadele etmek (Charai, 2016). Bu durum, Somali'deki El Şaab'ın Afrika Birliği'ne bırakıldığı anlamına geliyor. Guyana Körfezi ve Orta Afrika'daki uyuşturucu trafiği, silah ve insan kaçakçılığı için ise bölge ülkelerinden bir barışı koruma gücü oluşturulması öngörüldü. Amerikan stratejisinin sosyal ve ekonomik

boyutu bulunmuyor. Washington'un Afrika politikası birilerinin eline silah vermeyi ve kullanmayı öğretmenin ötesine geçmiyor.

Afrika'da çeşitli bölgesel yapıların Afrika Birliği adı altında gevşek olarak entegre olduğu bir güvenlik yapılanması vardır. (Harita 7) Afrika İhtiyat Kuvvetleri, Bölgesel Ekonomik Örgütler dâhilinde sorumluluk alanına sahiptir. Kısaca ekonomik sınırlar askeri sorumluluklarla örtüşmektedir. Afrika Birliği, Somali'de Etyopya, Kenya, Uganda, Burundi ve Cibuti'den teşkil edilen ABD destekli 22 bin kişilik kuvvet bulunduruyor ve görev süresinin 2020'de bitmesi planlanmış durumdadır. 27 Afrika ülkelerinden derlenen bu askerler Pentagon tarafından eğitilip finanse edilmektedir. Güney Sudan henüz Doğu Afrika İhtiyat Kuvveti'ne dâhil değildir. Angola ve Burundi ise üç bölgede birden sorumluluk almıştır. Fas, Batı Sahra ile olan sorunu nedeniyle Afrika Birliği üyesi değildir. Nijerya, Nijer, Kamerun ve Çad, Boko Haram ile mücadele için ortak hareket etmektedir.

Harita 7: Afrika Birliği Güvenlik Bölgeleri

Not: Kahve; Kuzey Afrika Bölgesel Kabiliyeti, Sarı; ECOWAS, Mor; Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECCAS), Turuncu; Doğu Afrika İhtiyat Kuvveti (EASF), Kırmızı; Güney Afrika Kalkınma Toplumu (SADC).

Mali'deki BM Barış Gücü (MINUSMA) ve Fransız Kuvvetleri ile koordineli faaliyet gösteren G5 Sahil Bloku (Mali, Moritanya, Burkina Faso, Nijer ve Çad) tarafından Mayıs 2017'de kuruldu (Gulf Times, 2017). Ancak, kurulan gücün mali sorunları çözülmüş değil. Fransa'nın yeni başkanı Macron, Afrika için daha az maliyetli stratejiler peşindedir.

Afrika'da terörizm yayılmaya devam ediyor. El Şaab, Haziran 2017'de Somali'nin yarı özerk bölgesi Putland'ta en az 70 kişiyi öldürdü. Boko Haram, Nijerya ve etrafındaki Çad ve Nijer'de faaliyetlerine devam ediyor. Nijerya'daki Maiduguri şehrinde Haziran 2017'de Boko Haram, 13 kişinin ölümü 34 kişinin yaralanmasına nedn oldu. IŞİD, Afrika'da yeni gruplar kurmak, eleman temini peşindedir.

ABD'nin Afrika'daki stratejisi tecrübesiz ve yozlaşmış askeri ortaklarına dayanarak El Şaab, Boko Haram ve Mağrip El Kaidesi (AQIM) gibi radikal İslamcı gruplarla savaşmaya dayanıyor. Mali ve Somali gibi ülkeler sürekli izleniyor, yerel askerlerden de istifade ederek, belirlenen bölgeler teröristlerden temizleniyor. Yok etmeye dayalı bu kör strateji işleri daha da kötü hale getiriyor. Trump yönetiminden Savunma Bakanı Jim Mattis, 11 Mayıs 2017'de Londra'da katıldığı bir konferansta Somali probleminin çözümü için şöyle bir formül açıkladı; güvenlik boyutunda El Şaab'a karşı güçleri geliştirirken, El Şaab'a göre daha orta yolda olan gruplarla barışmak. Genel askeri strateji ise Afrika ordularını eğitmek ve radikal İslamcılarla savaşı onların inisiyatifine vermek. Bunun için de askeri yardımlarda bulunmak. Örneğin seçilen gruplara Amerikan şirketleri tarafından insansız hava aracı kullanımı öğretiliyor. Africom'un komutanı Orgeneral Carter Ham'a göre; Batı Afrika'da faaliyet gösteren AQIM ile ilgili fırsat kaçırıldı ve şimdi mücadele etmek daha zor hale geldi. ABD, Obama döneminde sivil hasara dikkat etmeksizin özel kuvvetler ve drone'lar ile taktik olarak mücadele etmeye çalıştı. Saldırı kararları Obama döneminde askeri yetkililere bırakılırken, Trump döneminde bu yetki daha çok sivil yöneticilere bırakılıyor (Wallace, 2017).

3.2. Afrika'da Terör ve İç Savaş Jeopolitiği

Dünya, Suriye'deki çatışmalara odaklanmışken Afrika, şiddet ve çatışma girdabında yaşıyor. Dünya nüfusunun %16'sına sahip olmasına rağmen, 2014 yılında dünya genelindeki çatışmaların yarısından fazlası bu kıtada yaşandı (Dörrie, 2016). 2000'li yıllardan beri Afrika terörden en çok nasibini alan kıta olmaya devam ediyor. Bununla beraber iki önemli trend yaşanıyor. Dünyadaki çatışma miktarı son 20 yılda azalırken Afrika'da nispeten daha barışçı bir ortam var. İkinci olarak, devam eden çatışmalar 54 Afrika ülkesi içinde belirli bölgelere sıkışmış durumdadır. Uppsala Çatışma Data Programı'na göre, 2014 yılında 12 Afrika ülkesi teröre maruz kaldı. 2015 yılında bu ülkelere Burundi, Nijer ve Çad eklendi. Coğrafi olarak Afrika'daki çatışmalar Mali'nin kuzeyinden başlayan Güney Cezayir ve Libya üzerinden Mısır ve Sina Yarımadası'na uzanan bir eksenle meydana geliyor. Ancak, Nijerya'nın kuzeyindeki Boko Haram, Orta Afrika Cumhuriyeti, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Burundi, Güney Sudan ve Darfur'u içine alan ayrı bir çembere sahiptir. Afrika'nın doğu sahilindeki Somali'deki iç savaş 30 yılını geride bırakıyor. Özetle Afrika'daki modern çatışmalar belirli bölgelere sıkışmış durumdadır.

Nijerya-Çad-Kamerun; Nijerya hükümeti, Boko Haram ile mücadelede başarılar elde etmiş olsa da uzun vadeli bir stratejisi yoktur. Sağlanan başarılar hiçbir ülkenin kolayca veremeyeceği paralar karşılığında sağlanan askeri teçhizata dayalıdır ve oldukça büyük bir borç doğurmuştur. Fransa ve ABD'nin verdiği istihbarat ve muharip sürdürülebilir değildir. Boko Haram'ın 2014 ve 2015'deki gibi olmasa da Nijerya, Nijer, Çad ve Kamerun'da şiddet eylemlerine devam etmesi bekleniyor.

Mali-Cezayir-Libya üçgeni; Mali-Cezayir-Libya üçgenindeki kontrolsüz sınırlarda AQIM başta olmak üzere pek çok terör örgütü bulunmaktadır. Terörle mücadelede her ülkenin milli yaklaşımları öne çıkmaktadır. Libya'da sivil savaş sonrası ortaya çıkan İslamcı Devlet, istikrarsızlık kaynağı olmaya devam etmektedir. Mali'de uluslararası askeri destek ve parasal yardıma rağmen ülkenin güneyi bile hala istikrarlı değildir. Üstelik Mali'deki yozlaşmış yönetimin çökmesi de söz konusudur. Cezayir ise sıkı devlet yapısı ile dışarıdan çözülebilir bir ülke değildir. Ancak, bu başarının mimarı Başkan Abdülaziz Bouteflika, oldukça yaşlı ve hastadır. Ülkenin güvenliği petrol satışlarından elde edilen gelirle orduya yapılan yatırımlara dayalıdır. Petrol fiyatlarının düşmesi ile ordu personelinin yaşam standardının

azalması ülkede kırıma meydana getirebilir. Bu durum, Avrupa'ya büyük bir göçü de tetikleyebilir.

Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC), Güney Sudan ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC); Uzun iç çatışma tarihine sahip OAC ve Güney Sudan'da çok sınırlı yetkilere sahip hükümetler bulunmaktadır. Sivil savaşlar ülkelerin savunma kapasitesini hemen hemen yok etmiş durumdadır ve bu da yeni terör saldırılarına karşı onları hassas hale getirmektedir. DKC'de uzun süren iç savaş 2003'de resmen sona ermiş olsa da hala düşük seviyede çatışmalar devam etmektedir. BM Barış Gücü MONUSCO, militan grupları kontrol etmeye çalışırken, 2015'de ortaya çıkan birkaç seks skandalı onların varlığının da sorgulanmasına yol açtı.

Somali, Sudan-Darfur; Somali'de El Kaide ile bağlantılı El Şaab'ın topraklarından bir kısmı geçtiğimiz yıllarda Afrika Birliği birlikleri tarafından geri alındı. El Şaab'ın Somali kadar müdahaleci ülkeler arasında yer alan Kenya'yı hedef almaya devam etmesi bekleniyor. Sudan'ın Darfur bölgesi de hassas bir konumda olmaya devam ediyor.

Afrika kıtası uzun vadeli gelişmeler için Harita 8'de görüldüğü gibi beş ülkenin etki sahasına bölünmektedir (Korybko, 2016). Merkez ülkelerin bu bölgelerdeki etkileri sınırlıdır ve rakip koalisyonlar oluşmaktadır. Örneğin eski Fransız sömürgesi Batı Afrika ülkelerinin paraları Paris'ten kontrol edilmekte ve Nijerya'nın bölgesel isteklerine şüphe ile bakılmaktadır.

Harita 8: Afrika Etki Bölgeleri

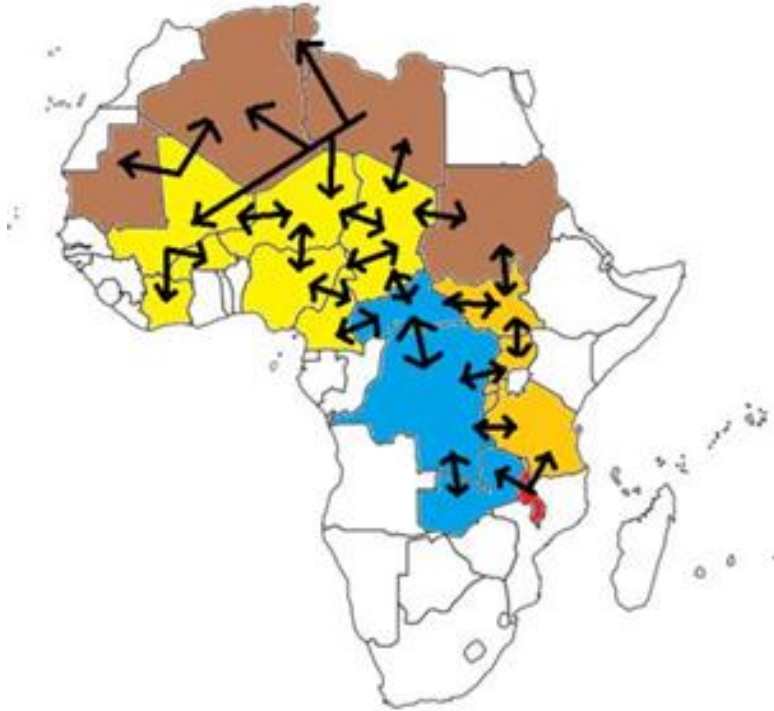
Not: Kahve; Kuzey Afrika-Mısır), Sarı; Batı Afrika-Nijerya, Turuncu; Boynuz ve Doğu Afrika-Etiyopya, Mavi; Orta ve Güney Afrika-Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kırmızı; Güney Huni-Güney Afrika.

Kuzey-Merkez Eksen; Çad-Orta Afrika Cumhuriyeti-Sudan ve Güney Sudan'ı alan bölgede devlet ve devlet dışı aktörler birbirlerinin iç meselelerine angaje olmuşlardır. Çad ve Sudan, Darfur ve OAC'nin Müslüman kesiminde etkili olmak istemektedir. Hristiyan bir militan grup olan Lord'un Direniş Ordusu, OAC ve Güney Sudan içinde faaliyet göstermektedir. Güney Sudan'da ki Çad, OAC'de ki Sudan etkisi gerilimi artırmaktadır.

Diğer bir bölgesel çatışma alanı Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile Uganda, Ruanda ve Burundi arasındaki dağlık bölgedir. Kontrol dışı bu bölgede pek çok illegal örgüt trafiği vardır. Doğu Afrika'nın en zayıf ülkesi olan Burundi, sivil savaş yorgunudur ve Çin'e karşı ABD'nin melez savaş planına dâhildir. Bu çatışma DKC ve Ruanda'yı, ardından Uganda'yı doğrudan savaşın içine çekebilir. Diğer bir melez savaş Katanga ayrılıkçıları destekleyerek ya da hükümet karşıtı bir kurgu ile Tanzanya ve muhtemelen Zambiya'yı da iç savaşa sürükleyebilir.

Sahra bölgesindeki terörist gruplar Mali, Moritanya, Cezayir, Nijer ve Libya arasında faaliyet göstermektedir. NATO, Afrika'nın en refah içinde ve en istikrarlı ülkesi olan Libya'yı yıktı. Böylece geri kalan tüm ülkelerin istikrarsızlığının önü açıldı. Yeni açılan silah ve militan trafiği, insan nüfusunun az olduğu ama zengin petrol, doğal gaz ve uranyum kaynaklarının bulunduğu bir bölge için savaşın sahnesini oluşturmaktadır. Sahra terörizminin arkasında büyük güçlerin ve çok uluslu şirketlerin küresel çıkarları vardır. Örneğin Fransız Areva, Nijer'deki uranyum madenlerini kontrol ediyor ve bu ülkenin Fransız kontrolü dışına çıkmasına asla müsaade edilemez. Doğal gaz (LNG) sanayi ise Trans-Saharan projesi ile Nijerya'dan Nijer ve Cezayir yolu ile Güney Avrupa'ya ulaşmayı hedefliyor (Korybko, 2016). Libya'nın parçalanması ile başlayan Tuareg akını önce Mali'nin kuzeyini ele geçirdi ardından İslamcı/Selefi terör Burkina Faso ve Fildişi Sahili'ne ulaştı.

Harita 9: Kâbus Senaryosu (Çatışmaların Yayılma İstikametleri)

Kaynak: Andrew Korybko, Hybrid Wars: Strategies against Africa, Global Research, (November 12, 2016).

Kâbus senaryosu olan Afrika büyük savaşı ise Nijerya-Çad sınırında başlayan büyük bir çatışmanın Zambiya-Tanzanya-Katanga Eyaleti'ne yayılması ve Yeni İpek Yolu altyapısı eksenini hedef almasıdır (Harita 9).

Çad gölü 1963'den beri 20 kat küçüldü. Tanzanya ve Zambiya, kıtlıktan dolayı hidroelektrik sıkıntısı çekiyor. El Nino ise Somali ve Güney Afrika'da felaketlere yol açıyor. Sadece Çad Gölü bölgesinden en az 2.5 milyon kişi Afrika içinde diğer yerlere ve Avrupa'ya göç etti (Campbell, Grane, 2016).

3.3. Afrika'da Bekleyen Rejim Değişiklikleri

ABD, Afrika'da da ayaklanma ve rejim değişikliği projelerine fon sağlamaktadır. Sömürgecilik ve iç savaş çıkarmak için gerekli senaryolarda "insan hakları" ve "demokratikleştirme" talepleri duman olarak kullanılmaktadır. İnsan hakları ve insani yardım örgütleri Afrika'daki emperyal projelerin ortaklarıdır. ABD, Afrika'da Batılı ortakları ile rol paylaşımı yapmıştır. İsrail de aktif rol oynamakta, Sudan ve Doğu Afrika'nın Balkanlaşması için çalışmakta, silah kaçakçılığı yapmaktadır. ABD'nin NED'i, Afrika'da iyi organize olmuş olan Fransa'nın Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH¹⁰) ile birlikte çalışmaktaydı. FIDH ve bünyesine kattığı Libya İnsan Hakları Ligi (LLHR¹¹) birlikte NATO'nun Libya'ya savaş açması için asılsız ve sahte iddialar için metinler hazırlayarak BM GK'dan karar çıkmasını sağlamışlardı (Nazemroaya, 2011). NED'in işi Afrika hükümetlerini, hareketlerini, toplumlarını ve devletlerini kontrol ve manipüle etmektir. NED Başkanı Carl Gershman, Aralık 2009'da Paris'te FIDH ile bir araya gelerek işbirliğini derinleştirmeyi görüştüler (NED, 2010). Bu işbirliği Fildişi Sahili, Nijer, Kongo gibi Afrika ülkeleri yanında Kuzey Afrika'nın başta Libya olmak üzere Arap ülkelerini de kapsıyordu (NED, 2011). Libya ile savaşta FIDH, 2010 yılında NED'ten 140.186 dolar yardım aldı. NED, LLHR ve BM'nin Libya'ya müdahale çağrısına ilk imza atan ilk kuruluşlardan biri idi (UN, 2011). ABD'nin Somali'de büyük bir misyonu var ve büyükelçisi Somali devlet başkanı ile yakın temas halindedir. (Resim 4)

ABD'nin başka ülkelerde demokrasi kurgulama alet kutusu olan NED'in 2016 yılındaki Afrika Raporu'nda yer alan girişimler şu şekilde özetlenebilir (NED, 2017);

- Etiyopya, Sudan, Zimbabwe, Güney Afrika, Gabon, Kongo, Kamerun, Mali ve Gambiya'da mevcut yönetime karşı demokrasi isteği ve yolsuzlukla mücadele için sokak hareketleri desteklendi.

- Güney Afrika, Gambiya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Tanzanya, Malavi ve Gana'da değişim için seçimlere destek verildi.

- Batı Afrika'da NED'in Demokrat Parti uzantısı NDI, Fildişi Sahili'nde kadın haklarını, Burkina Faso'da iş dünyasında reformları, Guyana'da gençlik hareketlerini destekliyor.

- NED'in Cumhuriyetçi Parti uzantısı IRI, Mali'deki barış sürecini müdahale ediyor, Mali Parlamentosunun güçlenmesine yardım ediyor.

- Liberya'da Dayanışma Merkezi vasıtası ile sendikalar üzerinden 2017 seçimlerine hazırlık yapılıyor. Anayasal değişiklikler talep ediliyor.

- 26 ülkede azınlıklar, hukukun üstünlüğü ve hükümetten hesap sormak için şeffaflık programları destekleniyor.

¹⁰ FIDH: Fédération internationale des ligues des droits de l'Homme.

¹¹ LLHR: Libyan League for Human Rights.

- NED'in işbirliği yaptığı ortakları Kamerun'da oy verme yaşını düşürmeye, Ekvator Guyana'sında sivil toplumu artırmaya, Ruanda'da daha fazla ifade özgürlüğüne, Burundi'de insan hakları ihlallerine, Angola ve Kongo'da yolsuzluk ve insan haklarına odaklandı.

- NDI, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde barışı korumak için sivil toplum örgütlerine yardım ediyor.

- NED, Etiyopya'da Oromia bölgesindeki ayaklanmayı hükümetin sert bir şekilde bastırmasından sonra eylemcilerin toplanma ve ifade özgürlüğünü destekliyor. CIPE vasıtası ile iş dünyası ve sendikalar üzerinden hükümete baskı yapıyor.

- Eritre'de totaliter rejime karşı insan hakları eylemcileri destekleniyor.

- Somali'de radyo kanalları, düşünce merkezleri ve sivil toplum örgütleri ile muhalefet geliştiriliyor.

- Sudan'da 15 ortak kuruluş ile ulusal barış geliştiriliyor. Güney Sudan'da hükümetin baskıları karşısında demokratik normlar için muhalefete destek sağlanıyor.

- Kenya'da NED ortakları, 2017'deki seçimlere ve bölgesel hükümet yapılarında yer almaya hazırlanıyor.

- Uganda ve Zimbabwe'de NED ortakları daha fazla siyasi katılım, yasama ve yerel yönetimleri geliştirmek için çalışıyor.

- NDI, Afrika Birliği içinde gençlik hareketlerini destekliyor.

Resim 4: Somali Devlet Başkanı Muhammed Abdullah ve ABD Büyükelçisi Stephen Schwartz

Not: Somali'yi parça parça eden ABD'nin elçisinin Devlet Başkanı'na verdiği şapkanın üstünde "Somali'yi Yeniden Büyük Yapalım" yazılı.

Fransa, Afrika ülkelerinden hala yılda 500 milyon dolar vergi alıyor, bu vergiyi aksatanları paralı askerlerle yapılan darbeler bekliyor. Son 50 yılda 26 Afrika ülkesinde 67 darbe meydana geldi ve bunun 16'si eski Fransız sömürgesi idi. Mart

2008'de Fransa Başkanı Jacques Chirac şöyle demişti; “Afrikasız Fransa üçüncü dünya ülkesi olur.” Ocak 2014 itibarı ile Fransa'nın sömürge paktında yer alan 14 Afrika ülkesi dış rezervlerinin %85'ini Fransa Merkez Bankası'nda tutuyorlar (World Bulletin, 2015). Bu her yıl Fransa hazinesine giden 500 milyon dolar demektir. Aksi takdirde bu ülkelerin liderlerini suikast ya da darbeler beklemektedir. 1961 yılından beri Fransa'nın rezervlerine el koyduğu Afrika ülkeleri şunlardır; Benin, Burkina Faso, Guyana-Bissau, Fildişi Sahili, Mali, Nijer, Senegal, Togo, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo, Ekvator Geyenasi ve Gabon. Adı Afrikalı olan iki ana Afrika Bankası da parayı kendileri kontrol edemez. Fransa, paraların %15'ini kullanmalarına müsaade eder, daha fazla lazım olursa kendi paralarını Fransa'dan borç alırlar.

Mali, coğrafi ve etnik durumu itibarı ile bu tür harita çalışmalarının merkezinde yer alıyor. 1960-2012 yılları arasında Fransa, Afrika'ya 100'den fazla müdahalede bulundu. 1994'deki Ruanda ve sonrasında Zaire katliamlarının arkasında olan Fransa, Afrika askeri politikasını gözden geçirmek zorunda kaldı (Griffin, 2009). Ancak, 2008'de Avrupa'da başlayan ekonomik kriz ve ardından 2011'de başlayan Kuzey Afrika'da Arap hareketleri tekrar bir değişim getirdi. Fransız manipülasyonu ile Libya'ya müdahale edildi. Böylece Libya'dan sonra Sahra Altı bölgesinde de Fransa-ABD askeri ilişkisi daha da artmaya başladı.

Batı Afrika'da 1990 ve 2000'lerde özellikle Liberya ve Fildişi Sahili'nde devam eden iç savaştan sonra bölge şimdi daha iyi durumdadır. Devam eden büyük bir savaş yok ama 2014 yılında yaşanan Ebola krizini de not etmeliyiz. 200 milyon kişinin yaşadığı Nijerya, Afrika nüfusunun yaklaşık beşte birine sahip ve kuzey bölgesinde Boko Haram terörü ile başı derttedir. Nijerya Devlet Başkanı Buhari, ABD'nin hedefindedir ve sık sık yolsuzluk iddiaları ile suçlanmaktadır. Nijerya'da Buhari, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde devlet başkanı Zuma'nın siyasi geleceği belli değildir. Aralık 2015'de Nijer'de bir askeri darbe teşebbüsü oldu.

Resim 5: Nijerya Devlet Başkanı Buhari ABD'nin Hedefinde

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ırkçı gerilim büyük bir sivil savaşı tetikleyebilir. ABD'nin Güney Afrika Cumhuriyeti için amacı ülkeyi bölmek değil, ülke kaynaklarını millileştiren ANC'yi ortadan kaldırmak. ANC kalktıktan sonra ülke ile ilgili yolsuzluk iddialarının da ortadan kalkacağı kesin çünkü birçok rüşvet olayının arkasında da başta CIA olmak üzere Batılı istihbarat servisleri var (Turner, 2016). Özetle, Ukrayna'da oynanan oyun Venezüella, Brezilya ve Güney Afrika'da da oynanmaya çalışılıyor. Önce öğrenim ücretlerinin düşürülmesi için öğrenciler ayaklandırılmak istendi. 2007 yılında CIA, Limpopo'da 19 okul öğrencilerini organize etti. Sonra başkan seçilen Zuma'ya yönelik iddialar ortaya atıldı.

Orta Afrika'da Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC), bölgenin en önemli aktörü ve Cezayir'den sonra toprakları en geniş Afrika devletidir. Nüfus bakımından Nijerya ve Etiyopya'dan sonra gelmektedir. Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde Joseph Kabila'nın otoriter eğilimleri iç savaş riskini gündemde tutmaktadır. DKC'de zayıf bir hükümet ve kötü bir yönetim iddiaları var ve ülkede istikrar BM Barış Gücü ile sağlanmaya çalışıyor. Orta Afrika'da 1994'deki soykırımdan bugüne Ruanda daha istikrarlı bir görünümde, Burundi ise kötü sinyaller veriyor. Uganda, nispeten istikrarlı durumdadır (O'Hanlon, 2015).

Güney Afrika'da DKC'nin güneyinde bulunan Angola ve Mozambik arasındaki geçmiş uzun çatışma dönemi bitti. Zambiya, Malavi ve Bostwana iyiye gidiyor. Güney Afrika Cumhuriyeti ise ekonomik eşitsizlik, ırkçı gerilim gibi iç problemlerle meşguldür. Güney Afrika ile Batılı ülkeler özellikle ABD arasındaki ilişkiler de iyi değildir. Güney Afrika yönetimi ABD'nin ülkesinde rejim değişikliği peşinde olduğunu düşünmektedir. Ocak 2016'da Afrika Milli Kongresi Genel Sekreteri Gwede Mantashe, ABD'yi Genç Afrika Liderliği İnisiyatifi yolu ile Güney Afrika'da rejim değişikliği dizayne etmekle suçladı (Williams, 2016).

Etiyopya, ABD'nin son dönemde Somali ve Güney Sudan'da terörle mücadele oyununda yanına çekemediği ülkelere biridir. Hâlbuki Etiyopya, Afrika Birliği barışı koruma güçlerine en çok katılım sağlayan ülkelere biridir. Etiyopya hükümeti, ABD'nin ülkesinde bir rejim değişikliği gayretinden korkuyor ve kıtlık içindeki ülke Washington'da lobicilik yapmak için yılda 2 milyon dolar harcıyor (Mariam, 2017). 2007'de Etiyopya, İslamcılarını çıkarmak için Somali'yi işgal etti ama 2009'da çıkarken ülkenin önemli bir bölümü El Şaab ve diğer İslamcı grupların eline geçmişti. 2014'te Etiyopya, AMISOM içinde Somali'ye döndü ancak, 2016'da kendi ülkesinde isyanlar başlayınca 3 bin kişilik kuvvetini çekti. Etiyopya askerlerinin bıraktığı yerleri El Şaab doldurdu.

Malavi, daha önce Zambiya ve Zimbabwe ile birlikte İngiliz İmparatorluğu'nun ve Orta Afrika Federasyonu'nun bir parçası idi. Dünyanın en fakir ülkelerinden biri olan Malavi, Çin'e yaklaşıncı ABD ülkede bir darbe ve iç savaş kurgulamaya çalışıyor. Bu çatışma gene Çin'e yakın olan Zambiya ve Tanzanya'yı da içine alabilir. Tanzanya'nın dâhil olması ise Uganda ve Mozambik arasında bir bölgesel savaşı tetikleyebilir. Özetle Çin'in kıtalararası planlarını bozmak için, Doğu Afrika sahillerinde önemli bir savaş potansiyeli bulunmaktadır.

Kenya Devlet Başkanı, Mwai Kibaki, Aralık 2007'den beri iktidarda olmasını kuvvetli Amerikan destekçisi olmasına borçludur.

Burundi'de sivil savaş Afrika Birliği müdahalesini gerektirebilir.

Doğal kaynakların azlığı pek çok ülkeyi diken üstünde tutmaktadır. Bununla beraber, Dünya Bankası'na göre, dünyada en yüksek büyüme hızına sahip 13

lkeden 6'sı Afrika'dadır. Bunlar arasında olan Ruanda, Senegal, Fildişi Sahili ve Nijerya gibi ülkelerin aynı zamanda Afrika'da Amerikan yanlısı grup içinde olmaları ilginçtir. Fas da terörle mücadele içinde ABD'nin en yakın müttefiklerinden biridir.

SONUÇ

Afrika, 50 yıl önceki bağımsızlık dalgasından sonra pek çok darbe, iç savaş ve Soğuk Savaş dönemi ideolojik çatışmalarının içinde kalmıştı. Bugün daha iyi durumda olsa da en önemli sorun gene yoksulluk ve hastalıklardan önce güvenlik konularıdır ve bunların arkasında da ellerini bir türlü kıtadan çekmeyen yabancı gçler vardır. Kıtaya terörü önlemek, terörle mücadele için eēitim ve silah vermek için gelen yabancı askeri gçler, terör sahnesinin da hazırlayıcısı ve terörden fayda uman odaklardır. Afganistan, Irak ve Suriye'de yaptıklarının Afrika'daki adı "tavsiye ve yardım"dır. Onların kıtaya taşıdığı özel kuvvetler, drone üsleri, istihbarat kabiliyetlerinin ne terörü çözmeye ne de kıtanın kalkınmasına faydası vardır. Bu gçler Batının çizgisinde olanlara sopayı göstermek, olmayanları da yola getirmek için terörü bizzat yaratmak için birer vasıta olmuştur. Afrika'nın hemen her yerinde her an bir isyan ya da çatışma çıkabilir. Batılıların derdi göz koydukları doēal kaynakları korumaktır. Bunun için de askeri olarak nefeslerini birçok ülkenin üzerinde hissettirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle, teröristler bahane edilerek, kimselere sormadan, sessiz sedasız kendiliēinden operasyonlar düzenlenmekte, bazen de uluslararası kamuoyu alış-verişte görsün diye BM bu işe alet edilmektedir. 1960 yılında Lumumba'nın suikastle öldürülmesinden 2011'de Kaddafi'nin katline kadar ABD'nin Afrika politikasının arkasında hep petrol, IMF'ni finansal ihtiyaçları, savaşlar ve ABD'nin diplomatik ve askeri küresel hegemonyasının sürdürülmesi oldu.

Afrika'da bugün tam bir "kurtlar sofrası"nı andıran paylaşım savaşı yaşanmaktadır. Bu savaşın içinde başta Batılılar olmak üzere herkes vardır. Genel olarak bakıldıēında bu coērafya Çin ve ABD'nin savaş alanına dönüşmüş bulunmaktadır. Africom, ABD çıkarlarının saēlanması terörle mücadele sarmalını kullanmak için teşkil edildi. 2008'e faaliyete geçen Africom, kıtadaki genel istikrarı bozdu. Afrika'da terörizm son yıllarda farklı bölgelere doēru gittikçe kollarını genişletiyor. El Kaide ve El şaab yanında El Nusra nc, İşlamcı Devlet gibi yeni isimler de ortaya çıkıyor. İdeolojileri farklı bu örgütler sadece mevcut hkmetlere karşı deēil, en büyük cihatçı grup olmak adına birbirleri ile de savaşıyorlar. 2011'de kıtanın en istikrarlı ülkesi olan Libya'ya yapılan NATO harekâtından sonra 2012'de Mali'de yaşanan askeri darbeyi yapanlar ABD askeri okullarında eēitilmiřlerdi. Afrika Boynuzu'ndaki Somali, Cibuti ve Etiyopya, Afrika ve Ortadoēu'ya yönelik emperyalist askeri operasyonlara s saēladılar. Özellikle Cibuti'de ABD ve Fransız askerleri için Kamp Lemonier büyük bir altyapı saēlıyor. Drone sleri ve CIA saha ofisleri tüm Doēu Afrika bölgesine yayılmış durumdadır. NATO gemileri Aden Körfezi boyunca devriye geziyor ve terörizm ve korsanlıkla mücadele maskesi altında bölge ülkeleri ile manevralar yapıılıyor. Bununla beraber, terörden en çok çeken El şaab'ın slendiēi Somali ve Boko Haram'ın yuvası Nijerya, Batılı gçlerden terörle mücadelede ne modern silah ne de istihbarat alabiliyor (Azikiwe, 2016). Somali ve Libya'nın parça parça edilmesi, Cibuti ve Aden Körfezi'nin işgal edilmesi bölgeye refah getirmeyi deēil, daha çok istikrarsızlık ve Batıya baēımlılıēı amaçlıyor. zm Batılı güçlerin gitmesi kadar, bölgenin askeri faaliyetlerden arındırılmasındadır. Sosyal ve ekonomik dönüşümler için ncelikle Batının işbirlikisi ve hırsız liderler kovulmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACLED (Armed Conflict Location and Event Dataset), Africa Center for Strategic Studies, *Al Shabaab Overtook Boko Haram as Africa's Most Deadly Terror Group in 2016*, Quartz Africa Weekly Brief, (June 2, 2017).
- AFRICOM, *Defense and Security: French Cooperation in Africa*, US AFRICOM Public Affairs, Africa Center for Strategic Studies <http://www.africom.mil/Newsroom/Article/6755/defense-and-security-french-cooperation-in-africa>(AFRICOM, 2016)
- Akşam, *Nijer'e Us Kuracaklar*, (23 Şubat 2013). <http://www.aksam.com.tr/dunya/nijere-us-kuracaklar/haber-171644>
- AZIKIWE, Abayomi, *US Foreign Policy in Africa and the 2016 Elections*, Global Research, (May 03, 2016).
- AZIKIWE, Abayomi, *United States Foreign Policy Toward Africa Since World War II*, Global Research, (June 06, 2017).
- BARAKA, Ajamu, *The Destabilization of Africa and the Role of "Shadowy Islamits"*, From Benghazi to Boko Haram, Black Agenda Report 14 May 2014
- BAROUDOS, Constance, *Chaos in Libya: The Rising ISIS Threat to Europe*, Lexington Institute, (April 15, 2016).
- BOWIE, Nile, *CIA Covert Ops in Nigeria: Fertile Ground for US Sponsored Balkanization*, Global Research, (11 April 2012).
- CAMPBELL, John, Allen Grane, *6 Issues to Watch in Africa in 2016*, CFR, (January 1, 2016).
- CASSATA, Donna, *U.S. Insists Mission is Limited for Africa Ops*, Associated Press, (Oct 25, 2011).
- CHARAI, Ahmed, *Security and Prosperity in Africa Go Hand in Hand*, L'Observateur, (February 3, 2016).
- CHARAI, Ahmed, *Why Donald Trump Should Focus on Africa*, Atlantic Council, (December 8, 2016).
- CHUTER, David, *Into Africa – Always Something New*, in David J. Francis: *US Strategy in Africa*, (Routledge, 2012, 214.
- COCKBURN, Andrew, *Secret Bush "Finding" Widens War on Iran'*, Counterpunch, (May 2, (2008), At:www.counterpunch.org/andrew05022008.html
- CORDOBA, Ali, *Energy War: NATO meddling in Sudan to Block China*, Global Research, (18 January, 2009).
- DAGNE, Ted, *Africa and the War on Terrorism*, CRS Report For Congress, (January 17, 2002).
- DAĞLI, Kerem, *Afrika'da Yürüyen Emperyalist Kapaşma*, (Kasım 2013), http://marksisttutum.org/afrikada_yuruyen_emperyalist_kapisma.htm
- DORRIE, Peter, *The Wars Ravaging Africa in 2016, War is Boring*, National Interets, (January 22, 2016).
- EDELEN, Kate, *Allyson Neville-Morgan, To Defeat Boko Haram, Give Peace a Chance*, National Interest, (January 16, 2015).
- EDENS, Rob, *Why Japan Is Expanding Its Military in Africa*, The Diplomat, (November 4, 2016).
- FIELDING, Alex, *China: Africa's New Power Broker*, Max Security Solutions, (June 22, 2015).
- FORD, John, *The Origins of Boko Haram*, National Interest, (June 6, 2014).
- FRANCIS, David J., *US Strategy in Africa*, Routledge, 2010; Colonel Victor Nelson, responsible for overseeing the PSI, quoted by Jim Fisher-Thompson (2004) and General Charles Wald, quoted by Donna Miles (2004).
- FRIEDMAN, Rafael, *America's War on Terror in Africa*, National Interest, (Mar 23, 2017).
- GAMBRELL, Jon, *AFRICOM Commander Sees Nigeria Terror Link*, The Associated Press, (Aug 17, 2011).
- GAOQUETTE, Nicole, *U.S. Official: Terror Kills as Many or More in Africa than Mideast*, CNN, (May 10, 2016).
- GLADSTONE, Rick, *U.S. Boradens Sanctions on Joseph Kony and His Group*, The New York Times, (March 8, 2016).
- GODFREY, Alex Dick, *Somalia: The Next Oil Superpower?* CFR, (January 15, 2015).

GRIFFIN, Christopher, *French Military Interventions in Africa: French Grand Strategy and Defense Policy since Decolonization*, PhD Thesis, University of Southern California, 2009.

Gulf Times, *Sahel Task Force: New Bid to Tackle Terror in W Africa*, (July 07 2017).

HOWEIDI, Fahmi, *Israelis Can Tell the Whole Story of Sudan's Division – They Wrote the Script and Trained the Actors*, Middle East Monitor, Al-Khaleej Times, Friday, (14 January 2011).

KAZEEM, Yomi, Abdi Latif Dahir, *Al Shabab Overtook Boko Haram as Africa's Most Deadly Terror Group in 2016*, Quartz Africa Weekly Brief, (June 01, 2017).

KEENAN, Jeremy, *The Dark Sahara: America's War on Terror in Africa*, Pluto Press, (London 2009).

KEENAN, Jeremy, *AFRICOM, Its Reality, Rhetoric and Future*, in David J. Francis: *US Strategy in Africa*, (Routledge, 2010), p.221.

KENNAN, Jeremy, *How Terror Came to the Sahel*, New Africa Magazine, (27 December 2016).

KORYBKO, Andrew, *Hybrid Wars: Strategies against Africa*, Global Research, (November 12, 2016).

KULISH, Nicholas, *South Sudan's President Condemns Ethnic Killings*, New York Times, (Dec 25, 2013).

LAVINDER, Kaitlin, *U.S. Special Operations Forces: Taking the Fight to Terror in Africa*, The Cipher Brief, (July 26, 2017). <https://www.thecipherbrief.com/article/africa/u-s-special-operations-forces-taking-fight-terror-africa>

LAWRENCE, Roshanna, *Cairo: The Next Front in the War Against ISIS?* MAX Security Solutions, (August 12, 2015).

MARIAM, Alemayehu G., *US Doesn't Need Ethiopia in its War on Terror in the Horn of Africa*, The Hill, (May 5, 2017).

MESDOUA, Imad, *Algeria: North Africa's Reluctant Policeman*, BBC, (September 29, 2014).

MEZYAEV, Alexander, *Africa: Terror Territory*, Strategic Culture, (June 13, 2013).

MIZOKAMI, Kyle, *5 Most Lethal Civil Wars of All Time*, The Diplomat, (July 30, 2015).

National Endowment for Democracy, *NED Strengths Democracy Ties with France*, (March 16, 2010), <http://www.ned.org/for-reporters/ned-strengthens-democracy-ties-with-france>

National Endowment for Democracy, *Africa Regional*, (August 2011), <http://www.ned.org/where-we-work/africa/africa-regional>

National Endowment for Democracy *Africa*, 2017, <http://www.ned.org/region/africa/>.

NAZEMROAYA, Mahdi Darius, *Libya and the Big Lie: Using Human Rights Organizations to Launch Wars*, Global Research, (September 25, 2011).

O'HANLON, Michael, Kelly Sampier, *The State of African Security*, (July 31, 2015).

OSENI, Audu Liberty, *Who is Protecting Boko Haram is the Nigerian Government involved in a Conspiracy?*, africanexecutive.com, May 28, 2014)

PEJIC, Igor, *Terror in East Africa: Al Shabaab*, Global Research, (June 21, 2016).

PINCUS, Walter, *Mali Insurgency Followed 10 Years of U.S. Counterterrorism Programs*, Washington Post, (January 16, 2013).

PURPLE, Matt, *The Central African Republic: Soaked in Blood*, Rare Online, (January 19, 2015).

SCHINDLER, John, *The Ugly Truth about Algeria*, The National Interest, (10 July 2012).

SEN, Ashish Kumar, *Al-Shabaab Threatens U.S. Attacks: Should You Be Worried?* Atlantic Council, (February 25, 2015).

STEINBERG, Eugene, *Revealed: Russia's Mighty Pivot to Africa*, CFR, (August 14, 2015).

STEWARTH, Scott, *Death and Destruction: Bin Laden's True Legacy*, Stratfor Security Weekly, (May 5, 2016).

STRAZISUO, Jason, *U.S. Quietly Assumes Military Posture in Africa*, The Associated Press, (Oct 27, 2011).

TURNER, Hugo, *"Soft" Coups Threaten Brazil, Venezuela and South Africa*, Global Research, (May 14, 2016).

United Nations, *Watch et al., Urgent Appeal to Stop Atrocities in Libya: Sent by 70 NGOs to the US, EU, and UN*, (February 21, 2011). <http://www.unwatch.org/site/apps/nlnet/content2.aspx?c=bdKKISNgEmG&b=1330815&ct=9135143>

WALLACE, Christopher, *Trump Targets Africa: Inside America's Quiet War Against Terror*, Fox News, (June 03, 2017).

WILLIAMS, Chris, *Terror Threats and Turmoil: A Bad Time for US-South Africa Relations*, The Conversation, (June 10, 2016).

WOJTANIK, Andrew, *The Only Thing Nigeria Fears More Than Boko Haram*, Harvard Kennedy School's Belfer Center for Science and International Affairs, (February 20, 2015).

World Bulletin, *France's Colonial Tax Still Enforced for Africa. "Bleeding Africa and Feeding France"* (January 14, 2015).

YAKOOBI, Aziz El, *France Studies Giving More Counter-Terrorism Aid To Libya*, Reuters, (Nov 14, 2013), <http://www.reuters.com/article/2013/11/14/us-libyafrance-idUSBRE9AD0V120131114>

YILMAZ, Sait, *Küresel Sermaye ve Türkiye*, Kaynak Yayınları, (İstanbul, 2015).

Yurt Gazetesi, *Somali'de Eş-Şebab Operasyonu*, (28 Ekim 2013).

YUN, Justin, *Expands Secret Wars in Africa*, Chimes, (10 May 2016).